

ELOFIZETÉS

HELYBEN:

Egy évre 24 korona.
Egy hóra 2 korona.

VIDÉKEN:

Egy évre 28 korona.
Egy hóra 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:

4-betűs betű sor egyszer 20 M,
minden következőnél 16 M.

Nyitólír betű sor 40 M.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 357.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.

József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

Arad, 1910.

FŐSZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Kedd, november 8.

Mal számunk főbb közleményei:

Felső Ipariskola Aradon.
Bosznában minden csendes.
Tanárok kongresszusa.
Az aradi rendőrbíró nyugdíjazása.
Levágott emberfej a király unokájának asztalán.
Késik a készfzetéses megállapodás.
Crippen felesége él?

„Kegyvesztés.”

Arad, november 7

Végigsüvitett a budapesti ivlám-pák alatt a rikkancs-hír: Tisza kegyvesztett. Elvesztette a császár, ezen esetben természetesen a császár gráciáját, mert október hatodikán az aradi vértanu-szobor előtt beszélt. Az ilyen hírek nem föltétlenül ambicionálják, hogy komolyan vétessenek; mégis, megesett, hogy készpénzül fogadta Mezei Ernő is, a kedves öreg publicista, aki hosszú cikkben készíti ki a politikai jelentőségét ennek a kegyvesztésnek. Es Kossuth Ferenc, meg Apponyi Albert is hittek benne és a jövő föltámadásának, a mult visszatérésének soha el nem hamvadó reményében, talán azt is mondták: mégis jó volt oda el nem menni!

Ha igaz lenne a hír, mindenesetre érdekes látvány lenne a függetlenségi hazafiak kárörvendezése. Végre egy bécsi cselekedet, amely őket jókedvre gyújtja: az udvar megbünteti Tiszát, a ki a vértanuk előtt kalapot emelt. *Sehr gut, Majestät*, — mondanák azok,

akik a többségi időkből olyan sikeresen tanultak meg németül, — látja, nincs több olyan allerunterthanigst magyar alattvalója, mint aminők a külön bankos kurucok voltak.

De erre a klasszikus látványra nincs igazi alkalom. Aki nem is egészen közletről, csak kimagasló tettei után ismeri a királyt, tisztában van a disgráciáról szóló hír komolytalan volta fölött. Deák Ferenc nem lett kegyvesztetté, amikor a negyvennyolcas honvédek megjutalmazása iránt tett előterjesztést a királynak. Pedig akkor még közelebb voltak a szabadságharc eseményei, mint most. Andrássy Gyulának a szabadságharc idején viselt jelentős politikai szerepe nem volt akadály, hogy később a felség egyik legbizalmasabb embere, az uralkodó ház minisztere legyen. Nem igaz tehát, hogy a király rokonszenvét elveszti minden magyar, a kinek neve, cselekvése a szabadságharccal vagy annak kultuszával kapcsolatba jut; hogy a király megbocsáthatatlannak tekinti valakinél azt, hogy október hatodikát ünnepli.

Ha van, amitől a király jogos undorral fordulhatott el, ez más. Akik a szabadságharc emlékei előtt, a negyvennyolcas ünnepeken a lehangosabb eb ura fakó-s és kamarilla-faló, Bécsre buzogányozó beszédeket tartották, — azok Bécsben, az udvar előtt és politikai cselekedeteikben a legalázatosabb, hízegésükben kifogyhatatlan

udvaroncok lettek. Ezek tetteit egybe-mérve, önkéntelenül is arra kellett gondolnia az uralkodónak: ennek a kéllakiságnak fele mindenesetre hamis, erkölcstelen. Hogy melyik, azt bizonyára eldöntötte magában az öreg, tapasztalt király.

Tisza István grófot ennek a kéllakiságnak árnya nem illethette. A beszédben, amelyet az aradi szobor előtt tartott, ugyanaz maradt fölfogásában, hazafiúi és politikai hitében, mint máskor. Félreérthetetlenül és mélyreható bölcsességgel mondta el, hogy a hazafiúi kegyelet, nemzetünk nagyjainak megbecsülése nem áll ellentétben a jelennek ama kötelességével, hogy a király és a nemzet közötti egyetértést, békét, barátságot minél szilárdabbá, minél őszintébbé igyekezzünk tenni.

Es egyébként, — kegyvesztett csak az lehet, aki hajszolja a kegyeket. Tisza István gróf, a mint a népszerűséget soha nem ostromolta, akként a kegyekért se udvaroit. Ha kívánta volna: bőséggel jutott volna része benne, a mikor az ő hívó szavára megmozdult az ország józan közvéleménye és megadta a nyugodt, hasznos kormányzás eszközeit. Akkor Tisza István gróf nem vállalt helyet a kormányban, kitüntetés nem fogadott el, s a pártjában is csak a többivel egyforma akart lenni. S az az ember, a kinek nem kell semmi, csak a munka, a melyből politikus

Találkozás.

(Levél.)

Találkoztam egy férfivel. Különös eset volt. Sokszor láttuk egymást, találkoztunk a tekintetünk égetve, perzselve, egymás lelkéig hatóan s olyankor vágyat éreztünk egymáshoz közelebb lehetni, beszélgetni nemcsak a szemünkkel, nemcsak a gondolatainkkal — szívünkkel, érzéseinkkel is.

Megismerkedtünk; találkoztunk. Olyan volt, amilyenek képzeltem mindég: igazi férfi. A hangja a lelkemig hatott, megremegtetett; először éreztem olyan különös zibbasztó érzést a szívemen férfi közelében... Azóta mindég rá-gondolok: szeretem. Ő is ezt érezte — tudom — hangomnak, beszédemnek, szerelmemnek rabja lett, mint én neki. Szeretem és érzem, hogy viszont szeret. Szeret? Szeretem?... Mily parányi szó ez kifejezni azt a hatalmas érzést melynek rabja lettem, azt a millió gondolatot, melylyel körül veszem, melylyel becsézem s melyet bár nem mondok el neki — nem mondhatok — megérez, meg kell éreznie.

Későn találkoztunk, nagyon későn. Én elfogadtam valaki másnak az adott szavát, oda ígértem a kezemet s ő szintén lekötötte magát: szavát bírja egy leány.

Nem segíthetünk.

Könyörögjék a menyasszonyának, hogy oldozza föl edott szava alól, hogy adja vissza szabadságát, akarát annak a férfinak, akit én szeretek, aki viszont szeret s aki őt már csak kötelességből venné el, nem szereti; hogy boldogok lehessünk az ő boldogtalansága árán. És megtenné-e? Nem, soha! Nincs nő, aki feláldozza szerelmét s önmagát azért, hogy boldognak lássa azt akit szeret, anélkül, hogy ő is boldog volna. Elkönnek tartja a saját boldogságát; talán igaza is van. Vagy ott hagyja a leányt minden szó nélkül? Ezt sem teheti, nem volna igazi férfi ha megtenné, szeretni sem tudnám azért. És nem kísérné-e az átok, amit az elhagyott kedves fejünkre szór?

Az ima el nem hagyja ajkaimat: könyörögök valami váratlan fordulatért, boldogságomért, boldogságunkért. Találkozásunk bucsuzásunk is, mert el kell válnunk, el kell válnunk; ezt diktálja a józan ész. Nem vagyunk többé egészek, hiányzik a szívünk, amit elvesztettünk, amit akaratlanul elcsesértünk. Ennyi az egész. Eszembe jut egy kis köitemény, annak az utolsó négy sorát mondogatom magamban:

„Oh had! szeretlek tőled távol is,
Hiszen imába foglalom neved.
Nem bűnös az ki mint én oly szelid,
Lemondó szívvel álmod és szeret.”
Lemondó szívvel ... igen, igen.

Mirek nekem a boldogság? Örüljön az aki nem ismeri a boldogságot, mert nem veszítheti el.

Nem lehet nekem reményem, hogy valaha boldog legyek...? De igen, egy mód van, a melylyel esít érhetek, egyetlen egy mód. Valaki segíteni fog, hogy boldognak lásson engem a saját boldogsága árán is, tudom.

Erre csak férfi képsz, ilyen áldozatot csak férfi hozhat.

Kedves barátom! A fentiek előrebocsátásával egy kis világosságot akarok nyújtani, homályos és bonyolult kéréssem megértéséhez. A megszólítás is olyan érthetetlennek látszik — de csak látszik, mert valójában nagyon is érthető, amit az alábbi sorok világossá és érthetővé tesznek.

Egy akaratlanul tett kijelentésemet idézem, emlékeztetlek rá s kérlek, válaszolj őszintén, hogy megtudnád-e most is ismételni e mondásodat, sőt, mi több, meg is tenni, megtartani amit egyszer csak úgy, könnyelműen kiejtetél a szádon, de amit én emlékezetemben tartottam, talán éreztem, hogy valamikor szükségem lesz reá. Azt mondtad: látod édesem, ha te valaki mást szeretnél, nem engem — akkor még azt hittem, hogy téged szeretlek — és ezt nekem megmondanád, én annyira önzetlenül szeretnék tovább is, hogy feláldoznék minden

aligha vette ki annyira a részét, mint ő az utolsó általános választások előtt, — az az ember lehetne kegyeket váró, kegyeket vesztett?

Tisza Istvánnak egyenes, férfias, magyar jelleme fenségesen nyilatkozott meg abban az elhatározásban, amikor, mint Aradváros képviselője az október hatodikai beszédre vállalkozott. Ha igazán kellett volna tartania attól, hogy a korona körül másként ítélik meg e cselekvését, mint ahogy ő fogja föl: az se térítette volna el ettől az elhatározásától. De ennek az eshetősége előre is, utólag is ki volt zárva. A korona igen jól ismeri azokat a férfiakat, akik a tanácsadói voltak és sokkal inkább ismeri Tisza István grófot, hogy sem most az aradi beszéd után más embernek lássa, mint eddig. S a mint a Tisza Istvánnak egykor sokat emlegetett népszerűtlensége semmive foszlott azon a történelmi eseményen, hogy az ő szava néhány hét alatt hatalmas, impozáns, rokonszenves többséget tudott a nemzettől kapni, — nos, ilyen vége, ilyen erőteljes cáfolata lehet a „kegyvesztés“ egy-két napos életü szenzációjának is.

Felső ipariskola Aradon.

— A kereskedelmi és iparkamara memorandumja. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 7.

Az aradi kereskedelmi és iparkamara nagy jelentőségű, súlyosan megokolt memorandumot intézett a tanácshoz, annak érdekében, hogy Aradon felső ipariskola létesíttessék. Az előterjesztésnek, a melyet a város illetékes testületei bizonyára magukéva tesznek s azt kellően komoly és határozott energiával támogatják, főbb részei ezek:

Értesülésünk szerint a kereskedelemügyi miniszteriumban komoly formában merült fel annak

érted, lemondanék rólad és segítségedre lennék abban, hogy célotat elérhesd, boldog légy; én a te boldogságodban gyönyörködnek, ez volna egyedüli örömmöm.

Tudnád e ezt a mondást megismételni, ha itt az idő, hogy azt beváltad és tudnád-e igazán segítségemre lenni, hogy boldog legyél, mert akit én szeretek csak úgy lehet az enyém, ha te segítesz; te, kedves barátom, egyedül csak te azzal, hogy ne tekintés többé arádnak, hanem inkább hugodnak, testvérednek, akinek szüksége van a te segítségedre. Barátom! Bátyám!...

Mintha látnám mint komorodik el jószág arcod, lemondán, szomoruan nézed fényképeimet, amelyet mindig magadnál tartasz s melyet most elvettél zsebedből, hogy szemrehányást tégy háládatlanságomért, de nem teszel, nem tehetsz, mert könyvek gyűlnek szemeidbe s összefoly előtted minden...

Bocsáss meg! Bocsáss meg!

Mert ilyen jó vagy, azért kérek ily nagy áldozatra s ha mégse tudnád megtenni, minden jószágod ellenére is, ird meg, hogy első a magad boldogsága s én nem haragszom amiért kéresemet nem teljesítetted, nem teljesíthetted. Tied leszek, hű, jó feleséged leszek, csak... csak... mosolyogni nem látsz többé...!

Bibicz.

a tervnek a megvalósítása, hogy az ország egyik városában, még pedig Aradon, felső ipariskola állíttassék fel, feltéve, ha a város közönsége hajlandónak nyilatkozik az államot e munkájában anyagilag is támogatni. Kötelességünknek tartjuk, hogy a Tiszteletes Városi Tanácsossal, még mielőtt a tárgyalások megkezdődnének, az ipari érdekségek erre vonatkozó véleményét megismertessük és felkérjük, hogy annak idején javaslataink értelmében szíveskedjék eljárni.

Feleslegesnek tartjuk bővebben fejtegetni a felső ipariskolák célját.

Évekkel ezelőtt minduntalan felhangzott az a panasz, hogy a magyar társadalomnak nincs érzéke a reális pályák iránt, hogy ipari pályára csak azok mennek, akik az „uri“ pályákról leszorultak, vagy ott működésre alkalmatlanoknak bizonyultak, hogy iparos tanulóknak csak azokat a gyermekeket adják a szülők, akiket értelmi fejletlenségük miatt fogva, vagy hanyagságuk miatt a középiskolából kivenni voltak kénytelenek. Ez igaz lehetett évtizedekkel ezelőtt, de ma már a legörvendetesebb változásnak és haladásnak vagyunk tanúi. A hivatalnok pályák túlszűfolttsága, a mind nagyobb és nagyobb mérvűket öltő szellemi proletáriátus felnyitotta épen ezeken a pályákon működők szeméit és ma már előkelő kereskedők, ügyvédek, orvosok, hivatalnokok tömegesen küldik nem iskolakerülő, hanem kiváló bizonyítványokkal rendelkező, jeles képzettségű gyermekeiket az ipari pályára. Számokkal tudjuk igazolni ezt a hazánk jövője szempontjából nem is értékelhető nagyfontosságú fejlődést. Az elmúlt tanévben a budapesti állami felsőipariskola növendékeinek 70% a, a kassainak 68% a, az 1908-ban felállított szegedi felsőipariskolának 78% a és magának a budapesti felsőipariskola tanulóinak is 41% a nem iparos szülők gyermeke volt.

Es amely örömmel állapítjuk ezt meg, épp oly szomorúsággal kell bevallanunk azt a tényt, hogy bár a társadalom felismeri, értékelni tudja a felsőipariskolák működésének a nagy jelentőségét, bár meg van a legnagyobb hajlandóság a gyakorlati, reális pályákon való működésre, ezt a szép fejlődést megakasztja és százak ambícióit semmivé teszi a jelenlegi felsőipariskolák befogadóképességének korlátozott volta. Tömegesen tudul már a fiatalság az ipari pályákra, ipari fejlődésünk ebben a tekintetben a legszebb reményekre jogosítana, meg volna immár az alap, amelyen a jövő ipari Magyarországot kiépíthetjük, de mind e szép reményt szerte tépi az ársújtó látvány, hogy a felső ipariskolák százával utasítják vissza a magyar iparfejlesztés jövőjébe alapvetőit. Ismét meg nem cáfolható számokkal bizonyítjuk állításaink valóságát. A budapesti állami felsőipariskolában a múlt tanévben felvétel végett jelentkezett 405 tanuló, ezekből különböző okok miatt csak 352 jegyeztetett elő, de ez előjegyzett 352 tanuló közül 205-öt elutasítottak, még pedig 53-at kifejezetten helyszüke miatt. A kassai iskolánál jelentkezett 94 tanuló közül csak 50-et tudtak felvenni. A budapesti felső építőipari szakiskola, bár a tömeges jelentkezés folytán a kormány azonnal egy párhuzamos osztály felállítását rendelte el, mégis 29 jelentkezőt volt kénytelen elutasítani. Az elutasítások okai között nem a helyszüke az egyedüli, az igazgatóságok ezt a jelentkezők testi és szellemi alkalmatlanságával is igyekeznek indokolni, de bizonyos az, hogy ha elegendő hely volna a megfelelő képzettséggel rendelkezők részére, más szemmel vizsgálták volna meg a most alkalmatlanoknak kijelentetteket, mert nem azzal a biztos tudattal ültették volna őket a vizsgasztal mellé, hogy legyen bár akármilyen képzettségük, helyszüke miatt fel nem vettek; és az elutasítást végre is valamivel indokolni kell.

Ime tehát, amidőn megállapítjuk azt a tényt, hogy társadalmunk elfogadása immár kedvez annak az évtizedek óta fáradsággal folytatott küzdelemnek, hogy országunkat iparilag erőssé tegyük, más oldalról sajnálattal kell tapasztalunk, hogy e küzdelem hiába való volt és a fejlődésnek útjában szorogva, ha a társadalom és a hatóságok nem sietnek az akadályok elhárítására. Nem elegendő egy-egy párhuzamos osztály felállítása, mert ez mellett, hogy az eredménnyel arányban nem álló költségekbe kerül, a tanítói személyzet nagymértékű igénybevétele és a tanuláshoz szükséges termek zsúfoltsága miatt a tanítás eredményeinek határozott rovására megy. A budapesti intézet épületének kibővítése a helyi viszonyok miatt már lehetetlen, de a felsőbb ipari szakoktatás decentralizációja amúgy is föltette kívánatos, tehát az egyedüli szer e bajok orvoslására: felsőbb ipariskolák-

nak a vidéki ipari gócpontokon való sürgős felállítására. A visszautasítottak százai elvesztik az ambíciójukat, nagy része pályát változtat, tekintélyes tömege külföldön keres boldogulást és ahány intelligens, képzett iparost nevelünk az országnak, ugyanannyit a jövő számára el is veszítünk. A társadalomnak és főleg a hatóságoknak minden erővel fel kell lépniük, hogy a magyar ipart ettől a végzetes szerencsétlenségtől megmentésük.

Az előterjesztés ezután azokat a véleményeket cáfolja meg, amelyek a felső ipariskolák létjogosultságát tagadják.

Gyáraink segéderőinek harmadrésze még mindig a külföldi felsőipariskolák tudományát alkalmazza, tehát sem hogy eltörülni kellene a hazai felsőipariskolákat, hanem ellenkezőleg minden erővel fejleszteni és szaporítani.

Ebben a munkában pedig Aradváros közönségére fontos feladat vár. Az eddigiek felmentenek bennünket annak a részletes fejtegetésétől, hogy milyen feltételekkel szükséges rendelkeznie annak a városnak és vidékének, amely a magyar ipar fejlesztésében egy felső ipariskola létesítésével, illetőleg létesítése támogatásával részt akar venni. Világos, hogy első sorban fejlett iparral, erős ipari közérzettel kell rendelkeznie. Arad város birtokában volt e feltételeknek már husz évvel ezelőtt, amidőn az itt rendezett „Alföldi és délmagyarországi kiállítás“ fényes sikere szakiskola felállítására indította az akkori kereskedelemügyi minisztert. Arad város már akkor oly fejlett fa- és fémipart tudott felmutatni, amely az ország jelenlegi szakiskolái egyik legkitűnőbbjének felállítására adott okot. De ezalatt a husz év alatt a város ipara olyan haladást tapasztalt, hogy a legcsekélyebb aggodalmat sem szabad kifejezésre jutni engednünk, amely akadályt támasztana egy felső ipariskolának felállítására. Az aradi polgári iskolák és középiskolák alsó osztályai évek óta zsúfolva vannak, úgy hogy semmi kétségünk aziránt, hogy egy felső ipariskolának a felállítása, amelynek elvégzésével a növendékek az egyéves önkéntesi szolgálatra való jogosítványban részesülnek, ami egyik igen fontos oka a középiskolák nagy látogatottságának, ez intézkedésekre csak üdvös hatással lehet. Másrészt pedig a polgári és középiskolák tanulóinak nagy száma biztosítja azt is, hogy a felső ipariskola elegendő tanulóval fog rendelkezni akkor is, ha a tanulóanyagot csak Arad városa és közvetlen vidéke szolgáltatná. Nem szabad azonban megfeledkeznünk arról a jótékony hatásról sem, amelyet az iskola a folytonosan szaporodó jelentkezőket visszautasító többi hazai felső ipariskolák működésére gyakorol.

Hogy Arad város ipara mennyire jobban tudja foglalkoztatni kiválóan vezetett szakiskolájának végzett növendékeit, bizonyítja az a tény, hogy míg 1908-ig az akkor 19 éves kolozsvári szakiskola 22, a 16 éves marosvásárhelyi 27, a 14 éves szegedi 19, a 24 éves brassói szakiskola 15, addig a 16 éves aradi 33 végzett növendékét juttatta a helybeli iparvállalatokban kenyérkeresetbe.

Tisztában lévén immár azzal, hogy Arad városa rendelkezik és jobban rendelkezik, mint az ország többi városai mindazokkal a feltételekkel, a melyek nemcsak hogy nélkülözhetetlenek egy felső ipariskola felállításához, hanem egyenesen követelik annak a létesítését, nem okozhat nehézséget annak a kérdésnek az eldöntése, hogy milyen szakosztályokkal rendelkezék az. E kérdésben azonban ennek dacára sem foglalunk egyelőre véglegesen állást, csak jelezni kívánjuk, ami különben az egyes iparágak fenti felsorolásából is önként kitűnik, hogy a faipari, fémipari, gépipari és vegyipari szakosztályok létesítése látszik kívánatosnak. E feltevés mellett szól e szakosztályokkal berendezett többi hazai felső ipariskolák eme szakosztályainak túlszűfolttsága és e szakosztályokra jelentkezők közül a helyszüke miatt visszavetettek nagy száma. Megjegyezni kívánjuk azonban még azt is, hogy a folytonosan növekedő lakásdrágaság és lakászsűfolttság miatt az utóbbi években tapasztalt építőipari fellendülés az országnak amúgy sem nagymértetű egyetlen felső építőipari szakiskoláját oly tömeges jelentkezés színnyelvő tette, hogy méltán lehet azzal a tervvel foglalkozni, hogy az aradi felső ipariskola egyik szakosztálya, már csak az aradi építőipar fejlettsége miatt is, építőipari legyen. Ipartörvényünk a közműmestertől megkívánja ugyan a képzést, de Budapesten kívül nincs alkalom, hogy a mesterségükhöz tartozó műszaki tudományokat iskolában elsajátítsák. És hogy a vizsgára jelentkezők mily kevéssé felelnek meg a követelményeknek, a vidéken működő vizsgálóbizottságok tanúsítják legjobban.

Arad város közönségét anyagilag sem terhelné meg egy felső ipariskola felállítását. Annak az összegnek a tőkéje és kamata, amelyet erre fordítana, bőven fedezve volna abból az összegből, amely Arad kiváló jövedője, néhai Weitzer János hagyatékának értékesítéséből a város közönségének rendelkezésére fog állani. A nemeslelkű hagyományozó kötelességévé tette Arad város közönségének az iparosok oktatásának előmozdítását és mi csak a végrendelező akaratának teszünk eleget, ha a fa- és fémipariskolával kapcsolatban egy felső ipariskolának a felállítását nemcsak előmozdítjuk, hanem követeljük. Ezzel a város közönsége eleget tesz annak a kötelességének is, amelyet a hazai ipar, mint az ország legiparibb városának lakosságával szemben, fejlődése érdekében joggal elvár. Kérjük a Tekintetes Tanácsot, hogy alkalomadtán javaslataink szellemében szíveskedjék eljárni.

Boszniában minden csendes.

— A magyar delegáció üléséből. —

Távirati tudósítás.

Arad, november 7.

A közös ügyek tárgyalására kiküldött magyar országos bizottság egyesült négyes albizottsága ma d. e. 10 órakor Zichy Ágost gróf elnöklésével ülést tartott, amelyen a közös miniszteriumok részéről Burián István báró közös pénzügyminiszter, Montecuccoli gróf tengerészeti parancsnok, Eszterházy Pál gróf külügyi csatlályfőnök, Hoffmann Hugó altábornagy, a magyar kormány részéről pedig Khuen Héderváry Károly gróf miniszterelnök vett részt.

Zichy Ágost gróf elnök megnyitván az ülést, bejelenti, hogy Apponyi Albert gróf táviratilag kimentette magát, hogy gyengélkedése miatt nem jelenhetik meg az ülésen.

Napirendben van a Boszniára és Hercegovinára vonatkozó rendkívüli szükséglet tárgyalása.

Bosznia alkotmánya.

Elsőnek Burián István báró közös pénzügyminiszter szólalt fel.

T. Albizottság! Midőn ezuttal is volt szerencsém benyújtani a Bosznia-Hercegovinára vonatkozó szokásos iratokat, az előbbihez képest megváltozott alapon tettem ezt.

Az 1910. évi költségvetést már az új törvények értelmében a bosznia-hercegovinai tartománygyűlés állapította és szavazta meg. A közigazgatási jelentés ezuttal a tartománygyűlésnek fog előterjesztetni. A zárszámadások megvizsgálására szintén ama képviselőtestület tartózkodásában még meg nem határozott igényt. Mindazonáltal a t. orsz. bizottság alkotmányos viszonya a felsorolt iratokban tárgyalt ügykörhöz nem változott, amennyiben a tartományi szabályzat 1. §-a fentartotta az országnak a közös pénzügyminiszterium által való kormányzatát, valamint nem változott a két kormányzatnak az 1880. VI. t. cikkben megállapított befolyása sem.

A közös miniszterek egész hivatalos tevékenységükért felelősek a delegációknak és ha már most az új helyzetben a boszniai és hercegovinai belügyek intézésére nézve az illetékeség megosztott a kormányzat és a boszniai és hercegovinai tartománygyűlés közt, a közös kormány nevében kormányzó közös pénzügyminiszter felelős marad, nemcsak ténykedéséért, hanem azért is, hogy a tartománygyűlés hatáskörének határai befelé is, kifelé is megtartassanak.

Az új boszniai és hercegovinai alaptörvények kidolgozásánál az volt a megoldandó feladat, hogy más jogkörökbe való benyulás nélkül és különösen az 1880. VI. t. c. 5. §-a rendelkezéseinek épentartásával a boszniaiaknak és hercegovinaiaknak megadassék az önkor-

mányzatnak bizonyos, a változott politikai helyzetnek megfelelő mértéke.

A tartományi statutum nem volt hivatva államjogi problémát megoldani, vagy valami alkotmányosmát megvalósítani; pusztán gyakorlati feladatsínek akart eleget tenni. E szempontból ítélendő az meg, és ha ezt kielégíti a nélkül, hogy bármely, e kereten kívül eső kérdésnek praesjudikálna, akkor ez idő szerint célját betölti. Akár az annexió volt 1908-ban sürgősebb, akár a képviselői rendszer behozatala Bosznia és Hercegovinában, annyi bizonyos, hogy az adott pillanatban az egyik a másik nélkül képzelhetetlen volt.

A létesítendő, intézmények külső kerete meg volt szabva a legmagasabb kéziratban és a monarchia két államának meglévő és épentartandó törvényhozásában. Rajtuk állott e keretet célszerű és a tartományok elsőrendű szükségleteinek megfelelő tartalommal ellátni. Megtettük ezt azon módon, hogy a Bosznia- és Hercegovinában meglévő átöröklött társadalmi szervezetet alapul meghagyván, azt megőrzettük, egyes tagozatainak együttműködését lehetővé tettük, úgy, hogy most már az ország minden anyagi és erkölcsi ereje közélokra érvényesülhet.

A tartománygyűlés lefolyt első ülészakában jól indult meg. A képviselők nagy munkakedvet és érdeklődést tanúsítottak feladatukkal szemben. Ebből a kormányzat azt a megnyugvást merítette a jövőre, hogy a tartományok jólétének fejlesztésére irányított törekvései és javaslatai kedvező fogadtatásban fognak részesülni az új törvényhozási tényezőnél, úgy, hogy a szép tért hódított haladásban remélhetőleg nemcsak fennakadás nem lesz észlelhető, hanem ellenkezőleg, gyorsított előmenetelnek leszünk a közei jövőben tanui.

Előadói jelentés.

Papp Géza előadó utal arra, hogy Bosznia és Hercegovina életében az 1910. esztendő a legnagyobb jelentőségű, mert ebben az évben nyert legfelsőbb jóváhagyással alkotmányt és törvényhozói joggal felruházott népképviselőt. Az alkotmány ugyan nem mintaképe az alkotmányos felfogásnak, de azt sem lehet állítani, hogy azok, akiknek ez az alkotmány szabva van, az alkotmányos életre teljesen megérttek volna.

Az a körülmény, hogy a kuriák szerinti választás felekezeti alapon van fektetve, más körülmények közt kifogásolható volna, de itt, a hol az egész eddigi körélet ezen az alapon jutott a mai fejlődésig, a tényleges helyzet megbontása nélkül okosan csak ez az alap volt kiindulásnak vehető.

Hogy a lakosság ezzel a formával meg van elégedve, annak bizonyossága az, hogy a választásokban a lakosságnak majdnem 90% a vett részt. Ez a körülmény és az a tény, hogy a tartománygyűlés békés és hasznos munkát fejtett ki, minden elméleti igazságot megdönt és igazolja azt a felfogást, hogy Boszniában helyesen lett megválasztva az az alap, amelyen az új berendezkedés felépült.

(Kmet megváltás.)

Utal ezután arra a nagy jelentőségre, amelylyel a kmet-kérdés Bosznia és Hercegovina gazdasági életében bír. Természetes, hogy a kor haladásával, az egyéni öntudat megnyilatkozásával és azzal a törekvéssel, hogy a munka teljesen az egyén előnyére fordíttassék, az a törekvés támadt a kmet-ekben, hogy az általuk eddig csak megmunkált földnek tulajdonosává is váljanak. Ennek a közóhajnak eleget teendő, nyújtotta be a közös pénzügyminiszterium a kmetek megváltására vonatkozó törvényjavaslatot a tartománygyűlésben. Ennek a kérdésnek okos és nyugodt megítélése nagy horderejű, mert hiszen itt mintegy 88.000 kmetbirtek megváltásáról van szó.

Arra vonatkozólag, hogy kényszer- vagy fakultatív megváltás legyen-e, az előadó úgy az általános gazdasági, mint a pénzügyi momentumok mérlegelése alapján a fakultatív megváltás mellett foglal állást, amely teljes szabadságot ad, viszont nem jár kellemetlen következményekkel oly esetekben, amikor a megváltás egyenesen a kmet anyagi érdeke ellen volna.

Elismeréssel van a kormány azon intézkedése iránt, hogy gondoskodás történik a kmetek érdekében arról, hogy mivel nincs elég vagyoni erőnk a megváltáshoz, egészen 100 százalékig nyújtandó kölcsönnel teszi a kormány lehetővé rájuk nézve a megváltást.

(Kultura és közigazgatás.)

Áttér ezután az előadó a tanügyi kérdések ismertetésére. Az okkupáció idején a kulturintézmények legprimitívebb eszközei sem állottak az ottani lakosság rendelkezésére. Igen sok munka kellett ahhoz, hogy a közös pénzügyi kormány az elfoglaltsággal szemben annyira, amennyire a kultura szolgálatába vonhatta az arra hivatott elemeket; kitartó, erős, évtizedekre terjedő munkával lehetett csak ezt elérni, minden erőszakos kormányzati akció mellőzéseivel és sikerült is ma már a legkonzervatívabb, a legerősebben ellentálló mohamedán elemet is az ügynek megnyerni. Ezidőszent 344 elemi iskolában 89.000 növendék részesül oktatásban.

Szólv ezután előadó a vasut kérdéséről. Megemlékezik a legutóbbi időben kitört sztrájkmozgalomról és elismeréssel adózik a kormányzatnak ezen sztrájkmozgalommal szemben tanúsított magatartásáért, erélyéért és bátorságáért, amelylyel a közérdek védelmében sikraszált.

A hitelügyre vonatkozólag megemlíti, hogy 1908-ig 105 millió K. jelzálogkölcsön volt. Boszniában nagy tere volna még a hitelnyújtásnak és a tőkebefektetésnek és reméli, hogy kellő, gondos vezetés mellett a hitelügyekkel úgy a gazdasági, mint a kereskedelmi életnek gazdag forrása nyithatók meg Boszniában.

Kiváló gondoskodás tárgyát képezte az ipari és gyári munkások és a munkaadók közötti viszony szabályozása, különösen, hogy a munkások szociális érdekei a munkaadók tulajdonsaival szemben megtalmazzassanak. E tekintetben a nyugati nagy államok intézkedéseiben gazdag anyagot találhatott a kormány. A mezőgazdaság terén teljes erővel odahat a közös pénzügyi kormány, hogy a modern gazdasági eszközök és eljárási módok megismertetésével célszerű, intenzívebb, több hasznot hajtó gazdasági életet teremtsen meg. Intézkedéseinkben ne tévesszük soha szem elől az ottani lakosság féltékenyen őrzött alkotmányos és vallási emlékeit. Iparodjunk a lakosságot szeretettel Magyarországhoz és Ausztriához fűzni, s ha látják az ottani népek, hogy Ausztria és Magyarország vezetése mellett mennyivel magasabb erkölcsi és vagyoni nivóra emelkedtek, mint a körülöttük lakók, akkor a politikai és egyéb agitatórius tulcsapongóknak kevesebb területük lesz az ottani lakosság körében.

Ez után arra kéri a négyes albizottságot az előadó, hogy a Bosznia és Hercegovinában lévő parancsnokságok, csapaok és intézetek részére az 1910. évre megállapított és előterjesztett költségeket úgy általánosságban, mint részleteiben is fogadja el és a Bosznia és Hercegovina vezetésével megbízott közös pénzügyminiszternek az általa esetelt munkálkodásért elismerését és köszönetét fejezze ki. Élénk helyeslés.)

A miniszterelnök válasza.

Kossuth Ferenc elismeri, hogy a közös pénzügyminiszter jól kormányozza Boszniát. De ez már szinte sok a jóból, mert Bosznia mindinkább az önálló állam színezetét vesz fel. A függetlenségi párt már ezidőtt harminc évvel hangoztatta az okkupáció feleslegességét és az annekszióhoz is csak azért járult hozzá, mert

nem akart krízist akkor, amikor az ellenség az ország határán állott és meg akarta mutatni, hogy Magyarország a nehéz időkben helyt tud állni a nagyhatalmi állás érdekében. — Bosznia vasúti politikájában Magyarország arányos érvényesülését kívánja. Hozzájárult ahhoz, hogy a dalmát vasut kiépüljön, de úgy, hogy Magyarország az osztrákoktól bizonyos rekompensációt kapjon. Tiltakozik a kormány új vasút-építési tervei ellen, amelyeket szükségtelennek mond, mivel a magyar pénzen építendő vasut tarifaképző jogát átengedé az osztrákoknak.

A dalmát vasut.

Khuen-Héderváry Károly miniszterelnök kijelenti, hogy a kormány azért kezdett új tárgyalást, mert a koalíció által tervezett vasutvonalak megdrágítanák a forgalmat. A kormány a magyar vasut politika fenhatóságáról nem fog lemondani. A fejlemények pedig oda mutatnak, hogy nem válik lehetséggé az eredeti gondolatra visszatérni és a vasutakat úgy megépíteni, hogy az biztosítsa ne csak a kereskedelmi érdekeket, hanem eleget tegyen a horvát érdekek kielégítésének is. Amennyiben pedig az eddig folytatott tárgyalások az eddig megállapított iránytól eltérnének is, a magyar kereskedelmi tarifa fenhatóságát mindenkor biztosítani fogják.

Kossuth Ferenc a miniszterelnök nyilatkozatát megnyugvással vette tudomásul.

A tanácskozás folyamán még Bakonyi Sándor és Nagy Ferenc mondtak beszédet.

Délutáni ülés.

A delegáció délutáni ülésén Burián báró közös pénzügyminiszter szólalt fel először és a délelőtti ülés folyamán elhangzott felszólalásokra válaszolt részletesen. Kijelentette, hogy a Bosznia és Hercegovinát illetőleg első köteleesség a fennálló európai viszonyokat legyőzni vagy legalább csökkenteni, ha egészen kiküszöbölni nem lehet. A hivatalnoki körben szivesen látja a magyar elemet, de az a baj, hogy csak nagyon kevesen jelentkeznek. Egyébként nemcsak jogos, hanem kötelező is, hogy a horvátokat is a magyarok közé számítsák. Tárt ki a horvátokkal látják Boszniában a magyar pénzintézeteket is. Ami Kossuth aggályát illeti, hogy Bosznia önálló állam színezetét kezdte felvenni, kijelenti, hogy a közös kormány mindig iparkodott Bosznia tartományi jellegét kidomborítani. Jelenti egyúttal, hogy az annektáció folytán keletkezett ellenzár Boszniában már teljesen megszűnt.

A közös pénzügyminiszter után Choria Ferenc, majd Sighy Gyula szólalt fel. Véleménye szerint lehet, hogy igaz van Tizsa István grófnak, amikor azt mondja, hogy a megoldás részleteivel most nem lehet foglalkozni, de azt a tartandó helyesnek, ha a kérdés egyáltalán halogatással mellőznék.

Tizsa István gróf is elismeri, hogy erről a kérdéssel a delegációban is szó eshetik, bár a kérdés rendezése a két törvényhozásra tartozik.

Ezután még Kossuth Ferenc és Nagy Ferenc szólaltak fel, majd ismét Burián báró, aki teljesen osztotta Tizsa István nézetét.

Ezután a részletes tárgyalásról tértek át és a bosnyák költségvetést úgy általánosságban, mint részleteiben elfogadják.

TANÜGY.

(-) Az iskolaszék ülés. Arad város iskolaszéke november 10-én, azaz osztrákok délután 4 órakor a városi ház emeleti kistermében ülést tart. A tanácskozás tárgyai: A polgári leányiskolának megüresedett énektanítónői állásnak választásán utján való betöltése. A jogügyi bizottság véleménye jelentése a m. kir. vallás és közoktatásügyi miniszternek Balta Fülöp polg. isk. rajtánál alkalmaztatása tárgyában kelt rendeletével szemben.

Késik a készfizetéses megállapodás.

— Khuen-Héderváry gróf Bécsben. — A szakelődök tanácskozásai. —

Távirati tudósítás.

Arad, november 7

A magyar politikában ismét rövidebb szünet állott be. Ma megkezdődtek a delegáció plenáris ülései, s amíg a delegátumok el nem intézik a közös ügyeket, mindezek a politikai kérdések, amelyek az utóbbi hetekben felszínre kerültek, egyelőre háttérbe szorultak egészen november 16-ig, amikor a szünet után első ülése lesz a képviselőháznak.

Egyedül a készfizetések felvételének dolga marad napirenden. A kérdés lényegére nézve, amint az a félhivatalos közlések nyomán köztudomású, a megállapodás már kész, mindössze a részletek kérdésében voltak olyan eltérések, miknek kiegyenlítésére újabb tanácskozásra volt szükség. Az osztrák és magyar kormány szakelődői össze is ültek tanácskozásra Bécsben, s a különböző politikai körök máris várják a tárgyalások befejezését, valamint azt is, hogy a készfizetés kérdésében kötött kompromisszumot egész terjedelmében nyilvánosságra hozzák. A félhivatalos közlés azonban — váratlanul — elmaradt s a szakelődök ma is folytatták, de még nem fejezték be tárgyalásaikat. Beavatott helyen ebből a körülményből azt következtetik, hogy hirtelen újabb nehézségek támadtak, amiket a szakelődök nem tudnak áthidalni, s amelyek miatt valószínűleg újabb közös miniszteri értekezlet is lesz.

A munkapártban, ahol egészen bizonyosságra vették, hogy ma nyilvánosságra kerül a készfizetéses megállapodás, némi megdöbbenéssel fogadták a szakelődök újabb tanácskozásának híreit, de a klubban megjelent miniszterek, Lukács László, Hieronymi Károly és Székely Ferenc megnyugtatták párttársaikat, hogy a helyzet változatlan. Munkapárti forrás szerint ilyenformán ez az elhárítás puszta taktikai dolog, amennyiben a delegációs tárgyalások alatt a kormány lehetőleg pihentetni akarja az aktuális politikai kérdéseket.

Az ellenzéki klubokban, miután általánosan úgy tudták, hogy a készfizetéses megállapodásról ma megjelenti a hivatalos közlés, szokatlanul nagy számmal jöttek össze a képviselők. Arra a hírre, hogy a szakelődök még ma sem fejezték be a tanácskozást, az az általános vélemény alakult ki, hogy a kormány a részletek kérdésében is vereséget szenvedett s végül kénytelen lesz egész terjedelmében meghátrálni az osztrák álláspont előtt. A Kossuth pártkörben a Wackerle féle titkos megegyezés is szóba került. A jelen voltak visszautasították azokat a súlyos gyanúsításokat, amikkel a sajtó illetve ezért a koalíció kormányát.

Khuen-Héderváry Károly gróf miniszterelnök vasárnap reggel kilenc óra husz perckor a keleti pályaudvarról, titkárával, *Bározy* István doktorral Bécsbe utazott, hogy a delegációnak mai tárgyalásán részt vegyen. A kormányelnök két órákor érkezett meg az osztrák császárvárosba, a Magyar Házban szállt meg s a délutánt hivatalos ügyek intézésével töltötte. Az esti órákban meglátogatta a miniszterelnököt Teleszky János pénzügyminiszteri államtitkár, aki a készfizetések dolgaiban kiküldött szakelődök mai tárgyalásáról tett részletes jelentést.

Tárgyalások folytatása.

Bécsből jelentik: A készfizetések felvétele tárgyában a magyar kormány részéről Teleszky János (s Papp Elek államtitkárak, az osztrák kormány részéről Wimmer osztrák

főnök és *Thaa* lovag a osztrákok óta tartó tárgyalásokat tegnap is folytatták Bécsben. Vasárnap este fél 11 óráig tárgyaltak. A szakelődök a tanácskozást ma is folytatták és remélhetőleg holnap befejezik.

A szakelődök a tanácskozásokról — annak befejezése után — jegyzőkönyvet vesznek föl és azt a két kormány elé terjesztik.

Az osztrák és magyar kormányok a jegyzőkönyv alapján kezdenek tanácskozást az Osztrák-Magyar Bank vezető embereivel. E tanácskozások nem tartanak sokáig s a magyar kormány abban a helyzetben lesz, hogy a bankszabadságról szóló törvényjavaslatot november 20. és 25. ike között beterjeszti a képviselőháznak.

Delegációk munkarendje.

Bécsből jelentik: A delegáció holnap délelőtt és délután fogja folytatni tanácskozását. Elsősorban a katonai költségvetést tárgyalják s valószínűleg osztrákokra el is intézik. A tengerészeti költségvetés is kapesan tárgyalni fogják az osztrák delegáció egy egyoldalu határozatát. Az osztrák delegáció a költségvetésbe 50.000 koronát vett föl egy tengerészeti kiegészítő állomás költségeire. Ehhez valószínűleg a magyar delegáció is hozzá fog járulni. — A magyar delegáció plenáris ülései nov. 14-én végeződek, úgy, hogy csak a záró ülés marad a következő hétre.

Delegacionális ebédek.

A delegációs udvari ebédek egyike szombaton, másodikika hétfőn lesz.

Aerenthal gróf külügyminiszter tegnap az első delegációs ebédet adta, amelyen megjelent Gombincki, az osztrák delegáció elnöke, *Zichy Ágost* gróf, a magyar delegáció alelnöke, mindkét miniszterelnök és számos osztrák és magyar delegációs.

Khuen-Héderváry Károly gróf és neje, szül. *Teleky* Barka grófnő szombat este a Magyar Házban a delegációk tiszteletére ebédet adnak, melyen a közös miniszterek, a két kormány tagjai, valamint a delegációk tagjai vesznek részt.

TÖRVÉNYKEZÉS.

§ Kandidálás az ügyvédi fegyelmi tanácsba. Az aradi ügyvédi kamara választmánya ma ülést tartott, amelyen három tagot kandidált a Kuria ügyvédi fegyelmi tanácsába. A kandidátusok: *Keresztes Gyula* dr., *Kell Lipót* dr. és *Trutia Péter*. E három kandidátus közül fog az igazságügyminiszter valakit kinevezni a tanácsba. Tavaly az aradi kamarát a fegyelmi tanácsban *Averfy* Ferenc dr. képviselte.

§ Kienc koronáért — nyolc havi börtön. Ma kezdte meg az aradi törvényszék esküszéke az őszi ciklus tárgyalásait. A híres-nevezetes cigánynemzetségnek, a Kolompár családnak egyik sarja, *Kolompár* Mihály tilt a vádlottak padján. Kolompár a múlt év szeptember 8-án éjszaka a R. d. uton orvul megtámadta *Zay* Józsefet és 9 kor. 46 fillér készpénzt erőszakkal elvette tőle. R. g. bevett cigányszekástól eltérőleg Kolompár beismerte a terhét rótt cselekményt és mert ez egyébként is beigazolást nyert, az esküfélék bűnösnek mondták ki rablás büntetésében és a törvényt alkalmazó bíróság ezért nyolc havi börtönre ítélte, melyből két hónapot a vizsgálati fogsággal kitöltöttnek vett.

Tanárok kongresszusa.

— Harcias hangulat a tanácskozáson. —

Távirati tudósítás.

Arad, november 7.

Ma reggel kilenc órakor összejött Budapesten az Országos és Középiskolai Tanári Kongresszus, a második ebben a nemből, a melyet a magyar középiskolai tanárok eddig tartottak. Az első 1907. december hónapjában, tehát most három esztendeje ülésezett. Igen szelíd hangon, lojálisan, kérve, könyörögve, azért, a mihez föltétlenül joga volt. Akkoriban még oly „gutgeszint” volt a tanárság, hogy nagygyűlésére a kultuszminister is elküldötte képviselőjét, egy kedves, nyájas osztálytanácsost.

Azóta három év telt el, keserű, minden türelmet végző próbára tett három esztendő. Igéretekben nem volt meddő ez az idő, elvek kimondásában gazdagabb volt azok évizédnél. Történelmi azonban semmi sem történt a tanárokért. A bírák elérték, amit követeltek, a vasutások szintén. Berendeztek mindent, a mi rendezhető, csak a tanárok ügyét nem rendezték. Apponyi Albert gróf kultuszminister korábban kijelentette, hogy az állami tanárokat három egyenlő kategóriába osztja: a VII., a VIII. és IX. fizető-osztályba. Ez gyönyörű elv volt. Hát még ha meg is valósították volna. Valójában kinevezett 1909-ben harminc órag professzort a VII. osztályba; 1910-ben egyet sem neveztek ki, mert nem engedte az exlex. 1911-re pedig ki fogtak nevezni háromszáz helyett hetvenet, ha lesz költségvetés.

A minisztérium középiskolai ügyosztályában egy nyugtalan, eredeti és leleményes fő tőri magát, hogyha már minden ígéret megegyezésével nem eszközölhetette ki a tanári fizetés fölemelését, mit emeljen föl kárpótlásul? Kolumbuszi bölcsességgel azt ajánlotta: emeljék föl legalább a tanárok szolgálati idejét és heti óraszámát. Ez a gondolat egészen az övé s ezzel betetőzte a tanári elkeseredettséget, mely a most ülésező kongresszuson hangos szóval kifejezésre is jutott.

A kongresszustól a tanárság sokat vár, ha nem is mindent. Annak a korlátolt makacsságnak, amellyel mindezt eddig elzárkóztak kívánalmait eltiltani, mindenesetre meg kell törnie. A közérzés olyan a testületek körében, hogy valami nagy, világraszóló botrány kitörésétől sem jogosulatlan az aggodalom. Sok igazságtalanság dagasztotta ily véresre az elégtelenséget. De a tanárság bizik kongresszusában. Mi meg bizunk a mostani miniszter politikai belátásában és kulturális érzékében. Valahol e két tényezőnek, a tanárságnak és miniszterének találkoznia kell. De ahhoz első sorban szükséges volt, hogy ők ketten szabadon és nyíltan beszélhessenek egymással, félresodorra az utóból minden kellelten, értetlen közvetítőt. És erre éppen alkalmas a kongresszus nyílt állásfoglalásával, komoly méltóságával, jogaira hivatkozó önértével.

Fővárosi tudósítónk a következőket jelenti a középiskolai tanárok üléséről:

Előkészület.

Tegnap este előértekezlet volt, melyen mintegy 200 tanár vett részt. Négyessy László dr. elnökléte alatt. Az előértekezlet véglegesen megállapította a kongresszus tárgyát. Három pontban tárgyalják a tanárság sérelmét.

1. Tiltakoznak a heti óraszám s a szolgálati idő szerzett jogokat sértő felemelése ellen éppen az iskola és a tanítás sikere érdekében.

2. Követelik a tanárság azonnali megharmadolását a IX., VIII. és VII. fizetési osztályokba.

3. Követelik, hogy a minisztérium középiskolai ügyosztályába szakemberek kerüljenek.

Az előkészítő-bizottság tervezetének megfelelően, a tanárkongresszus határozatait kedden délelőtt küldöttség adja át Zichy János gróf miniszternek s a kongresszus permanenciában maradvára várja a feleletet, s a nyert felelet szerint fog határozni a későbbiekre vonatkozóan.

A kongresszus megnyitása.

A Nemzeti Múzeum dísztermében ma reggel kezdődött meg a két napra tervezett második országos középiskolai tanárkongresszus a tanároknak óriási részvétele mellett. A kongresszuson 127 gimnázium, 28 reáliskola és 23 felsőbb leányiskola, tehát összesen 178 középiskola képviseltette magát. A tágas teremben és a karzatán min. egy 1500 tanár és tanárnő szorongott, több mint 3000 tanár képviselővel. A kongresszus elnöke Négyessy Lászlót választották meg.

Négyessy László elnök megnyitó beszédében, miután üdvözölte a társaságot, ismertette a kongresszus célját. Ez nem egyéb, mint követelni a státus rendezés esztendő óta sürgetett végrehajtását, tiltakozni a szolgálati időnek 35 évre való fölemelése és a heti óraszám huszra való kibővítése ellen. Fontos pontja még a kongresszus napirendjének a központi vezetés szakszerű ellátásának rendezését sürgető indítvány. Négyessy rámutat arra, hogy a kormányban érdekelt állott meghasonlást szítani a tanárság között, de ez a terv nem fog sikerülni, mert a magyar tanárság rendületlenül halad azon az úton, a melyen elindult.

— Nem igaz — mondta Négyessy — amit a tanárok küldöttségének válaszolt a miniszter, hogy a koalíció alatt nem háborodtak föl a tanárok a fizetésük rendezése miatt. Ők már egy évtizede kérik anyagi és előmeneteli ügyük rendezését és nem esuda, ha most már fogytán a türelmük. Bár azt ünnepélyesen kijelentheti, hogy innen, erről a kongresszusról száműzve van minden politika. Igen, a mostani kultuszminister nem egyszer bizonyították adta annak, hogy együtt érez az ország kulturpolitikusaival, mert csak ilyen értelemben politikusok ezekkel a tanárok — de ő informálatlanul viseli a felelősséget azért, amit környezete rászuggerál.

Egy bizonyos, hogyha tárgyi eredménye nem is volna a kongresszusnak, csak erkölcsi, még akkor sem nyulnak a sztrájk eszközehez. Sokkal jobban át van Magyarország tanári kara hatva magasabb hivatásának tudatától, semhogy a kultúra ellen bünt kövessen el. De elkövetnek bünt azok, akik nem akarják ezt a testületet egy rangba emelni a közszolgálatot teljesítő más hivatalnokokkal. Mi nem taktikázunk, bennünket a szeretet bölcsessége vezetett mindig és nem fogjuk engedni, hogy közöttünk más szellem verjen gyökeret.

Az előző beszédét tomboló tetszésnyilvánítások követték. Még egyszer felszólalásában üdvözölte az Országos Tisztviselők Egyesületének elnökét, Batthyány Tivadar grófot, akiszemélyesen jelent meg.

Batthyány Tivadar erre a következő beszédet tartotta:

— Uraim, amikor a kolozsvéri államtitkárkongresszusán volt szerencsém elnökölhetni, Négyessy doktor ur a szolidaritásról tartott egy nagyhatású beszédet. Ennek a beszédnek meglelt a kívánt hatása, mert mi is szolidarisak vagyunk önökkel. Nem járja, hogy az állam, amely főként erkölcsi intézmény, még ridegebb legyen alkalmazottjainak követeléseivel szemben, mint a polgári kereseti közületek.

Csak a katonasággal szemben mutatkozott a kormány engedékenynek, a kultúra kapcsán szemben már szűkebb. És ne gondolja a kormány, hogy vizályt támaszthat a tanárság körében. A tanárok lehetnek különböző politikai pártiak, de egyuttal egy szívvel-éllekkel küzdenek egymásért.

Az elnök bejelentette, hogy a református evangélikus tanároknak egyesülete szintén jelentette csatlakozását. Üdvözölte Erdődy főigazgatót, a kinek kerületében a kongresszus folyik. Az üdvözlést Erdődy főigazgató megköszönte és sikert kívánt a kongresszusnak.

Mit követelnek a tanárok?

E szokásos üdvözlések után megkezdtek a rendes tanácskozást. Négyessy elnök a külsőségekre adott utasítást a résztvevőknek. A szavazás nem a jelenlevők száma, hanem képviselők szerint történik.

Az első előadó, Sajó Sándor dr. budai tanár, hivatalos adatokkal ismertette a tanárok követeléseinek történetét a Széllféle kormánytól kezdve a mai napig.

A következő szólok, Usetty Ferenc a nagyváradi reáliskolai tanárok hivatalos nyilatkozatát olvasta föl, melyben ezek csatlakozásukat jelentik be a kongresszus határozataiba.

Ezután Riesz Ferenc szólalt föl, aki be-terjesztette a státus-rendezés sürgető megvalósítását követelő határozati javaslatot, melyet hosszabb beszédben indokolt meg.

A határozati javaslathoz Kalmár Elek főosztályigazgató és Krenner Miklós aradi tanár szólalt, akik közül az első néhány számbeli helyreigazítást tett, az utóbbi pedig azt javasolta, hogy ne csak a kultuszministerhez, hanem a pénzügyministerhez is elmenjen a tanárok küldöttsége. Az utóbbi indítványt a kongresszus elvetette.

A kongresszus egyhangulag magáévá tette a státus-rendezés megsürgetéséről szóló határozati javaslatot.

A határozatok kapesán az elnök köszönetet mondott a sajtónak a mozgalom támogatásáért.

Óraszám emelése.

Ezután áttértek a második pont tárgyalására, amely a szolgálati idő és a heti órák számának felemeléséről szól.

Az előadó, Visota Gyula ismerteti a határozati javaslatot, amely tiltakozik a szolgálati idő s az óraszám felemelése ellen.

Kemény Ferenc igazgató külföldi kulturállamnak példájával igazolja a magyar tanári kar sérelmét. Hozzáteszi még, hogy az osztrák-magyar hadsereg katonai tanárainak is aránytalanul kedvezőbb a helyzetük, mint a civil-tanároké. Meg van győződve arról, hogy sem a harmincöt éves szolgálati idő, sem a husz óras heti munkaidő nem valósítható meg.

Sajó Sándor felolvasta a megszövegezett határozati javaslatot, amit egyhangú lelkesedéssel el is fogadtak.

A tanárok ellensége.

Gulyás István hosszú beszédet mondott, amelyet a tagok lelkes éljenzése többször félbeszakított. Gulyás alapos beszédében rámutat arra, hogy sehol a világon nincs olyan ferde helyzet, hogy a középiskolai ügyosztály vezetője ne pedagógus, hanem a reális életben a középiskolától teljesen távol álló jogász legyen. Természetes, hogy az ügyosztály ily körülmények között nem felülhet meg hivatásának. Ezzel magyarázható meg az a ballépés is, hogy a félhivatalos könyvnyomtatásban olyan közlemény jelenhetett meg, mint a múlt heti. Meg van győződve arról, hogy ha az ügyosz-

tályt szakember vezeti, a tanárok most már nem volnának arra utalva, hogy anyagi ügyeikkel bajlódjanak. Határozati javaslatot nyújt be, amelyben felhívják a miniszter figyelmét erre az anomáliára s kéri, hogy amint alkalom nyílik, szakembert bizzon meg az ügyek vezetésévei.

— Azonnal, mindjárt! — hangzottak a kiáltások minden oldalról.

Negyessy László elnök magyarázta azután, hogy a végrehajtóbizottságnak az az álláspontja, hogy nem helyes, ha a kongresszus a miniszter jogsiba beleavatkozik. Egyhangu határozat hozatala érdekében oly határozat hozását ajánlja, amely szerint a kongresszus tiszteltben tartva a miniszternek azt a jogát, hogy bizalmas tanácsosát maga választhassa meg, mégis a közoktatás érdekében kéri, hogy a legközelebbi alkalommal a központi adminisztrációba középiskolai gyakorlati bíró embert alkalmazzon. Ezt a javaslatot a kongresszus elfogadta.

Küldöttség a miniszterhez.

Elhatározta végül a kongresszus, hogy holnap küldöttséget meneszt a miniszterhez, amely a kérelmet előterjeszti. A minisztertől a küldöttség a Ház elnökéhez megy, hogy támogatását kérje.

A kongresszus holnap délután három órakor folytatja tanácskozásait, amikor is a küldöttség fog beszámolni küldetése eredményéről.

Crippen felesége él?

— Elhalasztották az akasztást. —

Távirati tudósítás.

Arad, november 7.

A feleséggyilkos londoni orvos siralomházban ül és azt hitte, hogy ma tölti az élk között utolsó éjszakáját. Kegyelmi kérvényre nem küldött a mai nap folyamán választ V. György angol király és már kopácsolták az ácsok az akasztófát az orvos börtönének ablaka alatt.

Mig kint a rémes végítéletre készültek, addig Crippen memoárjait írta. Elmondja élete folyását bennök, de a gyilkosságról egy szóval sem emlékezik meg. Megdieséri a börtönöröket és a rendőröket, akik oly jól bántak vele. Örökössévé — mint azt megirtuk — Miss Le Nevet tette meg.

Éjszaka is ébren volt a halálra ítült fogoly. Nem akart lefeküdni, mert meg van győződve, hogy a királyi kegyelemnek még az utolsó pillanatban is meg kell érkeznie.

Ejjel félkét órakor a fogház igazgatója a börtönbe lép. A fogoly feláll és tiszteletteljesen üdvözlí. Teljesen nyugodt. A börtönigazgató így szól:

— Crippen dr.! Király ő felsége e pillanatig nem méltóztatott az ön legáltalánosabb kegyelmi kérvényét aláírni. A halálos büntetés végrehajtását azonban a legfőbb törvényszék elhalasztotta november hó 23-ikáig. Amerikából érkezett jelentés szerint az ön feleségét látták az utóbbi napokban. Ez most alapos meggyőződés tárgyát képezi.

A börtön igazgató előadása után Crippen sirva borult az asztalára.

— Ártatlan vagyok, ártatlan vagyok, — hangzott.

Londonban óriási izgalmat keltett ez a fordulat. Nem igen hisznek az Amerikából érkezett szenzációs híreknek.

A londoni nép szimpátiája teljesen Miss Le Neve felé fordult, aki egy londoni lapban

leírja borzalmas tragédiáját. Alig volt tizenhét éves, mikor atyja elosábitotta és világgá ment a szülei házól. Crippennél talált menedéket. Az orvos elhitette vele, hogy felesége faképnél hagyta és őt nőül veszi. A gyilkosságról semmit se tudott. Őt hónap óta szíve alatt hordja Crippen gyermekét s most éhezés vár rá. Kénytelen volt visszatérni szüleihez, nehogy éhen vesszen. Atyja felajánlotta neki, hogy eltartja s nem volt más menekülése.

Crippen másik áldozata Dew detektívfelügyelő, a kit nyugdíjazni fognak, mert őt okolták érte, hogy Crippen üldözése clyan sokba került.

Az aradi rendőrbíró nyugdíjazása.

— Bedő Árpád dr. kérvénye. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 7.

Vasárnapi számunkban írtunk arról, hogy Bedő Árpád dr.-t, Arad város kihágási bíráját a fegyelmi választmány ezer koronára büntette. Bedő dr. ma beadványt intézett Arad város törvényhatóságához s nyugdíjazását kérte. Hivatkozott arra, hogy már több mint tíz esztendője áll a város szolgálatában s így nyugdíj gyanánt fizetésének 60 százalékára tarthat igényt. Ugy tudjuk, a tanács elfogadta a nyugdíjkérvényt s Bedő dr. munkaerejének teljességében nyugalmába vonul.

Ezt a nyugdíjazást lehetetlen megjegyzés nélkül tudomásul venni. Bedő dr. tíz esztendő óta tagja a városi tisztviselők karának, férfi kora elején van, tehát érthetetlen probléma a nyugalmába vonulása akkor, amikor csaknem egy emberöltő választja attól a kortól, amikor a tisztviselő rokkantnak tekinthető. A terhekkel jól megrakott városnak nem érdeke, hogy használható tisztviselőit tíz évi működés után nyugdíjba küldje s helyét magas fizetésű új tisztviselővel töltsse be. A pótlódó ijesztő módon való emelkedését a takarékoság elvének nemcsak hangoztatásával, hanem követésével lehetne meggátolni. Az ilyen nyugdíjazások azonban éles cáfolatai a takarékoság gyakorlásának.

Bedő dr. mint napidíjas került a város-hoz s gyorsan emelkedett. Hosszu ideig működött a községi bírói székben. Három évvel ezelőtt feltűnő ügye volt. Emlékezetes, hogy Klopstein Rezső volt aradi szocialista titkár Amerikába szökött, zilált állapotban hagyva a párt ügyeit. Akkor a rendőrség vizsgálatot indított a párt ellen és e vizsgálatnál Bedő dr.-t bizta meg. A vizsgálat folyamata alatt a lapokban cikkek jelentek meg, amelyek arról szóltak, hogy a szocialisták egyik népgyűlésén, amelyen több rendőrtiszt is jelen volt, Klopstein királygyilkosságra buzdította híveit. A jelenlevő rendőrtisztek hallották ezt s még se indítottak vizsgálatot a titkár ellen, hanem szököni engedték.

Bedő ellen e cikkek miatt fegyelmi vizsgálat indult, mert a hatóság azt hitte, hogy az adatokat Bedőtől kapták a lapok. Akkor fel is függesztették állásától, a törvényszék hivatalos titok megsértése miatt felelősségre vonta.

A törvényszék fölmentette őt a vád alól, mire állásába visszahelyezték.

Mint értesülünk, Bedő dr. nyugdíjazása után átszervezik a kihágási bírói állást. Új rendőr alkaptányi állást kreálnak s ezt az alkaptányifogják megbíznie munkakör elvégzésével éppen úgy, mint más vidéki városban.

Itt említjük meg, hogy a városi közigazgatási bizottság mai ülésén a polgármesteri jelentés kapcsán Barabás Béla szóvá tette a kihágási bíróságnál a Bedő rezsim alatt tapasztalt

talt hivatali hanyagságot és megaláztatást fejezte ki amiatt, hogy a polgármester intézkedése következtében a rend ott helyreállott. Kérte a polgármestert, hogy mindenütt, ahol hanyagságot tapasztal, a kellő szigorral járjon el.

EGYESÜLETI ÉLET.

Megalakult az Aradi Nemzeti Munkapárt Köre.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 7.

Vasárnap délelőtt alakult meg az Aradi Nemzeti Munkapárt Köre, amely a régi Lloyd helyén létesült. A népes gyűlést Kintzig János nyitotta meg, rámutatva az alakulás fontosságára s határozatképpen kimondta, hogy a Kört megalakultnak kell tekinteni.

Miután a közgyűlés elfogadta a Kranner Zoltán dr. ügyvéd által felolvasott alapszabályokat, a tisztikart következőleg alakította meg:

Elnökség: Andrányi Károly báró, Breda Viktor gróf, Fábry Sándor dr., Neuman Adolf, Kintzig János és Nesnera Aladár. Titkár: Kranner Zoltán dr. Körgazda: Weil József. Pénztáros: ifj. Schweigert Péter. Irodavezető: Salgó Henrik. Választmányi tagok: Adler Andor, Almási T. Pál, Bauer Károly, Baross Ferenc dr., Beles János, Braun N. A., Csernovics Diodor, Buzás Vilmos, Csók Károly, ifj. Czeiler István, Czernóczy Mihály, Dobiaschi József, Domány József, Dörner János, Éles Ármán, Embey Iván, Faragó Gyula, Farkas Ábrahám, Farkas Ernő, Fényes Kálmán, Fényes Dezső, Figus Albert, Friek József, Fritz Ferenc, Glück Károly, Halmay Andor, Hecht Arnold dr., Hegyi Albert, Homonnay Nándor, Joó Béla, Kohn S. N., Kohn József, Köpf János dr., Kristyóry János, Lányi Marcell, Lautner Máttyás, Leopold Zsigmond, Lustig Andor, Macsinik János, Mányi Mózes, Mittler Izidor dr., Nemess Zsigmond dr., Nemes Géza, Neuman Dániel, Neuman Samu, Oravetz Miklós, Ottenberg Tivadar, Parecz Béla dr., Ráskai Miksa, Reiber Emil, Reinhart Gyula, Réthy Viktor, Ring Béla dr., Róka József, Rosenberg Miksa dr., Schreyer Viktor, Schreiber Vilmos dr., Sztankovits Miklós, Steinhardt Mór dr., Szabó Zoltán, id. Szalay Károly, Szalay Károly dr., Szered Gyula, Szél Ernő, Somogyi Gyula dr., ifj. Tenner Lajos, Tolnai János dr., Vajda János, Varjassy Árpád, Varjassy Lajos dr., Vidéki Géza, Virégh Lajos, Varjassy Lajos, Vass István dr., ifj. Vass Gusztáv, Weisz Márkus, Wolf Jenő, Zerkovitz Rudolf, Csirák Márton

Fábry Sándor dr., az Acsev. vezérigazgatója szólalt fel ezután s a következőket mondotta:

— Amint a megjelentek nagy számából is kitűnik, igazán szükséges a kör megalakítása. Valóságos történelmi eseményként nyilvánult meg a közvélemény, amikor a munkapárt oly óriási lelkesedéssel alakult meg. Ez törvényszerű következménye az előbbi politikai éra nagy terrorizmusa alól való felszabadulásnak. De nemcsak ez tartott össze bennünket, hanem egy nagy ember is s ez az ember Tisza István gróf. (Éljenezs.) Amikor körre alakultunk, nem feledkezhetünk meg üdvözölni azt az embert, akinek neve a munkapárt zászlójára a párt elvei mellé fel van írva. Indítványozom, hogy a kör üdvözölje Tisza István grófit és Khuen-Héderváry Károly grófit, a munkapárt vezéreit.

A közgyűlés nagy lelkesedéssel tette magáévá az indítványt.

Nesnera Aladárnak a városatyja választásokkal illető buzdító szavai után Nemess Zsigmond dr. orsz. képviselő arra kérte a tagokat hogy minél számosabban járjanak föl a körbe, mert ez csak úgy prosperálhat.

Az alakuló gyűlés vége után a következő táviratokat küldték el:

Gróf Tisza István Budapest. A nemzeti munkapárt aradi köre alakuló közgyűlése első feladatának tekinti Nagyméltóságodat, kinek nagy neve

pártunkat összehozta és összetartani hivatott, hódolatteljesen üdvözölni.

Gróf Khuen-Héderváry Károly Budapest. A nemzeti munkapárt aradi köre alakuló közgyűlése alkalmával Nagyméltóságodat, mint pártunk büls vezérét, tántoríthatatlan hűségéről biztosítja.

IRODALOM ES MUVÉSZET.

A színház műsora:

Kedd: A muzsikusz leány. operett. C) bérlet.

Szerda: Az orvosok. komédia. A) bérlet. Csütörtök: Szép Heléna, operett. B) bérlet. Péntek: Beullemans kisasszony házassága, vigjáték. Bemutató előadás. C) bérlet. Szombat: Beullemans kisasszony házassága, vigjáték. A) bérlet.

* Az obsitos. Az elrontott nyári bemutató után vasárnap este diadallal vonult be a téli színházba Kálmán Imre kissé szentimentális, de poétikus dalos játéka: Az obsitos. A hosszú pihentetés sokat használt a darabnak. A színházat teljesen megtöltő publikum fölsimerte Az obsitos szépségeit és buzgó tapsokkal honorálta azokat. A pót-premier a szereplőknek értékes sikert hozott. Zalay Margit bájos öregasszonya, H. Harmath Józsa naiv paraszt leánya, Beregi Sándor Andriás, Várnay Öreg parádája karakterisztikus alakítás volt. Zalay és Beregi kellemes éneke, közvetlen játéka, Dióssy Nusi, Polgár és Heltai kacagtató zsidó karikatúrái viharos tapsra készítették a nézőket.

* Országos színházi műsor. A vidék nagyobb színházainak a heti műsora: Szeged: A muzsikusz leány. A muzsikusz leány. Denevér. Az obsitos. A kormánybiztos (bemutató.) Bánk bán (díszelőadás a Makó szobor alapja javára.) Varázskörnyögő. — Temesvár: Indián nábob. Az obsitos. A balga szűz (előszőr.) Háromszor egymásután: A balga szűz. Rigolito. Tilos a csók. — Kolozsvár: A kard. becsülete. Makrancos hölgy. A balkáni hercegnő (háromszor egymásután.) Bánk bán. Milliomos kisasszony. Karenin Anna. Debrecen: Karenin Anna (négyyszer.) Luxemburg grófja. Monna Vanna. Szenes legény. Parasztszücsület. Hajduk hadnagya. — Nagyvárád: Balkáni hercegnő (háromszor.) Bőregér. Beullemans k. a. házassága. (Kétszer.) Párisi élet. Mikadó. — Győr: A muzsikusz leány. A kard becsülete. Tülszó. Parasztszücsület (háromszor.) — Pécs: Ingyenélők. Az ördög. Cassanova (kétszer.) Ármány és szerelem. Balga szűz. Balkáni hercegnő. — Miskolc: Boccaccio. A doktor ur. A muzsikusz leány. A kard becsülete (kétszer.) A kornevillei harangok. A muzsikusz leány. — Szabadka: Beostelenek (kétszer.) Luxemburg grófja. Sasfók. Theodor és társa. Balkáni hercegnő.

* Az aradi iskolatársnők szövetségének hangversenye. Az aradi iskolatársnők szövetsége vasárnap délután 6 órakor a Fehér-Kereszt nagyszínházban kitűnően sikerült hangversenyt rendezett. A nagyszámú és előkelő közönség, amely a hangversenyen megjelent, minden egyes szám után lelkesen tapsolt a szereplőknek, akik az elismerésre méltán rá is szolgáltak, mert a hangverseny minden egyes szereplője a legkényesebb ízű zeneértőt is kielégítette. Óriási sikert hozott a tegnapi koncert Sztojka Annának. Néhány műdal énekelt kifogástalan iskolázottsággal, mely érzéssel, aminek jutalmául egész este lelkes ünneplésben volt része. Benczedy Irma Mendelssohn G. moll hangversenyének két tételét játszotta. A zenemű előadásából reá háramlott művészi feladatot öntudatos felfogással és kifogástalan technikával oldotta meg, amiért a közönség viharos tapsal adott kifejezést elismerésének. Goldzieher Pál ezúttal is nagy sikert ért el művészi gordonka játékkal. A műsor legkiemelkedőbb pontja volt Goldmark rendkívül szép zongora kvintettjének első tétele, amelyet Singer Rózi (zongora), Kell József dr. (I. hegedű), Kell Rezső (II. hegedű), Csányi Mátyás

(mélyhegedű) és Müttermüller József (gordonka) adták elő. Az előadók kitűnő interpretálásában a mű összes szépségeit, ritmikáját, dallamosságát, színes változatait pompásan átérték. Külön kiemelendők tartjuk e számnál Singer Rózi zongorajátékát. Hatalmas, de sohasse szertelen dinamikával és nemes stílus-érzéssel játszotta a vezető zongora szólamot. Dícséretet érdemelnek ezenkívül Farkas Mária, Horváth Gizi és Csányi Mátyás, akik diszkréten és műziséssel látták el az egyes számok zongorakisérétét. A pompás koncert-est sikeréért Simon Karolin polgári leányiskolai igazgatónőt illeti az elismerés. Ugy a hangverseny rendezése, mint a műsor gondos összeállítása az ő művészi ízlését dícséri.

* A társadalomtudományi társaság aradi fiókjá szerdán délután 6 órakor a kereskedelmi akadémia földszinti termében tartja első vitatülését. Krenner Vilmos elnök előadása lesz napirenden, ki a „Föld fejlődése és az ember származásáról” értekezik. Az előadást vita követi, melyben nem tagok is résztvehetnek. Az érdekes témájú előadás iránt nagy érdeklődés nyilvánul, vendégeket is szívesen lát a társaság, mely minden második hét szerdáján rendez vitatülséyleket.

* Mozgalmas előadás lesz a Kölcsey-egyesület csütörtöki felolvasása a városháza termében. Wagner József dr. zeneesztétikai méltatásának Goldmarkról hangversenyszerű jellege lesz azokban az illusztrációkban, melyekkel ő maga és az aradi zenei életnek néhány kiváló tagja fogja kísélni a szóbeli előadást. A Hegedűverseny magyarázatához a szemelvényeket az előadó játssza hegedűn és zongorán kíséri felesége, a kiváló zenetanárnő. Előkelő művészi élvezetet fog nyújtani a B dur kvintett 2. és 3. tétele, melynek a hegedűszólamait játssza a Wagner pár, a brácsát Robitzek Samu, a csellót Scherhag Ernő és a zongorát Scherhag Ernőné. Wagner dr. ezenkívül előadásához a főgimnázium és a felsőkereskedelmi iskola tanulóiból egy 15 tagú férfikart szervezett, mely előadja Goldmark-Goethe „A pásztor” című dalát. Miután Cseh Ferenc színművész Tilger Árpád zongorakisérété mellett a Házi tücsök egy nagy áriáját is be fogja mutatni, Wagner tanár előadása sokoldalú szemléletre fog támaszkodni, hogy a nagy zeneköltő művészi egyénisége mentől teljesebben domborodjék ki.

* A muzsikusz leány. Régen aratott olyan sikert operett az aradi színházban, mint Jarnó György bájos muzsikájú operettje, A muzsikusz leány. Eddig, ahányszor színre került, mindig zsufolt nézőtér gyönyörködött az előadásban. Erre a nagy és osztatlan sikerre való tekintettel az igazgatóság holnapra ismét kitézte a műsorra A muzsikusz leány-t. A szereplők ugyanazok, mint a premiéren.

* Beullemans kisasszony házassága. Ez a címe annak a pompás belga vigjátéknak, amely pénteken kerül színre először. Ezt a fehér darabot nagy sikerrel mutatják be a Vigszínházban, amelynek még mindig vonzó műsordarabja. A fordítást Heltai Jenő, az ötletes író végazte szellemesen.

* „Távirati Híradó” címen Budapesten (Erzsébet körút 18) egy hírszolgáltató vállalat létesült, melynek célja a nagyközönségnek a bel- és külföld legújabb híreivel szolgálni. A „Távirati Híradó” rövid távirati alakban megszövegezte óráként jelenik meg. A vállalat élén Büchler Vilmos régi lapszerkesztő áll. Mindazok, akiknek hivatásuknál, foglalkozásuknál, társadalmi állásuknál, vagy bármi más oknál fogva szüksége van a bel- és külföld legújabb híreire, forduljon a „Távirati Híradó”-hoz Budapesten (Erzsébet-körút 18. sz. a.), ahol óráként rövid távirati alakban megszövegezte jelennek meg a bel- és külföld összes hírei.

* Carmen. Bizet örökszép zenéje, a Carmen csendül fel kedden újra az Urániában. Sokat hallották valamikor ezek a falak Carmen buja dalait, Escamillo szerelmes énekét, míg most a

rene a modern technika legesodálatosabb megnyilatkozásához, a mozgófényképhez nyújt méltó kíséretet. Az Uránia pazar fővételű Carmen előadást mutat be kedden és a nagyszerű mozgófényképhez a katonazenekar Bizet muzsikáját játssza. Az új műsor különben is számos meglepetést tartogat a közönség számára. Róma látkepe, nyugatafrikai tájak, egy olasz hadihajó vízreboosátása, csupa olyan látvány, mely óriási vonzerőt gyakorol minden kultúremlerre. Az Uránia előadásai este fél hat órakor kezdődnek. 241

Levágott emberfej a király unokájának asztalán.

— A Seefried-kastély titka. —

Távirati tudósítás.

Arad, november 7.

Borzalmasan kezdődő, titokzatos történet jár most szájról-szájra Tótország fővárosában, Rózsahegyen.

Ott kezdődik a dolog, hogy a város közelében, a vasuti töltés mellett fekszik egy főuri kastély. Kívülről barátságos, beül a legboldogabb családi fészék. Seefried bárónak, a király legkedvesebb unokája: Erzsébet főhercegnő férjének családi otthona. Csendes visszavonultságban él itt a bárói pár, látogatókat csak igen ritkán fogadnak s mindössze a vadászat és a lovaglás egyetlen szórakozásuk.

A multkoriban történt, hogy a báró, aki egyébként legközelebb hercegi rangot kap, éppen sikeres vadászatról tért haza s fütörészve, megelégedett mosolylyal tartott dolgozó szobája felé. Amikor belépett a szobába, tekintete önkénytelenül dolgozó asztalára esett s a következő pillanatban meghökkenve riadt vissza.

Az íróasztalról egy tőből levágott emberfej meredt feléje.

A báró gyorsan magához tért meglepetéséből s csöngtetett a szolgálatszemélyzetnek.

— Mi ez? — kérdezte borzongva a lakájától.

Senkisse tudott felvilágosítást adni. A báró ekkor sürgősen elhívatta magához a főszolgabírórt és felkérte, hogy a legnagyobb titokban indíttassa meg a nyomozást.

Másnap már a környék egész csendőrségét mozgósították. A csendőrök felkutatták a kastélyt és a park minden zegzót-zugát, de semmiféle nyomra nem találtak.

Teltek az órák s a helyzet mindig kétségbeesőbbé lett. A főszolgabíró tépte a haját, mert nem találta meg a rejtély fonalát, már Erzsébet főhercegnő, a báró felesége is megtudta a dolgot s éjszakánként mindenki kísérteteket látott a kastélyban.

A báró már azon gondolkozott, hogy mégis bejelentse az esetet a rózsahegyí vizsgálóbírónak, amikor a nyomozás harmadik napján délfelé berontott a kastélyba a főszolgabíró. Bejelentés nélkül lépett be a báró dolgozószobájába:

— Meg van oldva a titok! — mondta lihegve és zsebkezdőjével letörölte izzadt homlokát.

— Nos? — kérdezte Seefried báró lázas kíváncsisággal.

— A titok kulcsát egy csendőr hozta el hozzám. Egy emberi testet, amelyről a fej lemetesződött. Kétségte nélkül megállapítottuk az összefüggést. A dolog nyitjára pedig a fenséges asszony kedvenc kutyája, — az, amelyiket fenséges urunktól kapott ajándékba — vezette a csendőrt. A kutya a vasuti töltés mellől fogai között el akart cipelni egy holtestet, amikor a csendőr észrevette. Egyenesen a kastélynak tartott s a csendőr észrevétel nélkül követte a kutyát, azután rajtaütött.

Kiderült, hogy a levágott fejet is a kutya

hozta ide az íróasztalra s csupa ügybuzgóságból most a holttest többi részét is prezentálni akarta.

A további nyomozás teljesen igazolta a főszolgabíró állításait. A szerencsétlen embert kettészelte a vonat s így került feje, a király egykori kutyájának jóvoltából, Seefried báró íróasztalára.

HIREK.

Tényleges katonatiszt politikai lap fő-szerkesztője.

— Szolgálati pragmatika a tisztikarnak. —

Arad, november 7.

Katonai körökben, de azokon kívül is minden bizonynyal élénk feltűnést kelt az a két reform, melyek egyike már megvalósult, míg másika még a tervezés stádiumában van.

Az egyik terv a tisztai szolgálati pragmatika megalkotása. A legutóbbi években számos reformot lép'etett életbe a hadvezetőség a tisztikar anyagi és erkölcsi színvonalának emelése végett, melyek közül csak a fizetésemelést, a lakbérrendezést, a szolgálati idő lezárását említjük. Mindezeknek a reformoknak most betetőzése lesz a tisztak szolgálati pragmatikája, amely a katonatisztok és a katonai hivatalnokoknak az államhivatalnokokat megillető összes előnyöket van hivatva nyújtani.

A másik újítás, bár talán kevésbé lényegesnek tetszik első pillanatra, elvi szempontból és kihatásaitan szintén felette fontos. A hadügyminiszter ugyanis Neumann József alezredes, aki a hadügyi levéltárba van beosztva, kinevezte a „Fremdenblatt“ katonai szakmellékletének, a „Vedette“-nek főszerkesztőjévé.

A szolgálati szabályzat eddig aktív tiszteknek megtiltotta, hogy politikai lapok szerkesztésében bármilyen minőségben résztvegyenek. Most azonban a hadügyminiszterium kimondotta, hogy ez a tilalom nem vonatkozik egyébként politikai lapoknak katonai szakmellékleteire. Ezentúl tehát megvan a lehetősége annak, hogy tényleges tisztak munkatársai legyenek azoknak a lapoknak, amelyek katonai mellékleteket adnak. Kétségtelenné tartjuk, hogy a katonai szakirodalom élénk fellendülését eredményezi a hadügyminiszternek ez a liberális intézkedése.

— Időjárás. Az aradi meteorológiai intézet jelentése szerint a hó 8-án az időjárás: enyhe, elvélve csapadék.

— A trónörökös Londonban. Bécsből jelentik: Ferenc Ferdinánd trónörökös nejével együtt november másodikán Salzburgon, Münchenen, Hamburgon keresztül Londonba utazott, ahol jelenleg a norfolki herceg vendége. A trónörökös pár inkognitóban utazott s a müncheni és hamburgi szállók vendégkönyveibe Tivoli gróf és neje Wien címet irtak. Londonból a trónörökös pár Windsorba ment, ahol V. György király kétszer is fogadta őket. Londonban a trónörökös és neje V. György, a Walesi herceg s a norfolki herceg meglátogatták Manuel ex királyt.

— Esküdtétel. Morócza Dénes, az ujonnan kinevezett alügyész tegnap tette le az aradi kir. törvényszék teljes ülése előtt a hivatali esküt. Köller János ítélőtáblai bíró ez alkalommal üdvözlő beszédet intézett hozzá, melyben az ügyész kötelességeire figyelmeztette. Morócza meleg szavakkal köszönte meg a jó tanácsokat és ígéretet tett, hogy teljes igyekezetével azon lesz, hogy kötelességének megfelelően és az előlegezett bizalmat kiérdemelve.

— Tisza István gróf a királynál. Bécsből jelentik: Tisza István gróf ma délelőtt az általános kihallgatások során audiencián jelent meg a király előtt. Tisza megköszönte azt az üdvözlő táviratot, melyet a király ezüstlakodalma alkalmából küldött neki.

— A tőzsde-küldöttség Tisza Istvánnál. Megirtuk, hogy Arad város országgyűlési képviselője: Tisza István gróf a jövő héten Arad a ján s ez alkalommal fogadja fogja az Aradon létesítendő áru- és értéktőzsde szervező bizottsága által eléje veendő küldöttséget, mely arra kéri Tisza István gróft, hogy a kormánynál járjon közbe a tőzsde-bírósg engedélyezése érdekében. A Kereskedelmi és Iparkamara ma küldte ezt a küldöttségben való részvételre szóló meghívókat az aradi kereskedelmi, gazdasági és ipari érdekképviseletekhez, továbbá Arad város közönségéhez, mely a tatás útján szintén képviselteti magát a deputációban. A küldöttség tagjai, kik között a szervező bizottság szívesen lát minden az ügy iránt érdeklődő kereskedőt és iparost, vasárnap, a hó 13-án délelőtt 11 órakor gyűlekeznek a kereskedelmi és iparkamarában s innen Steiner Ferenc szervező-bizottsági elnök vezetése mellett vonul a képviselő elé. — Mint éjjel értesültünk, Tisza István gróf sürgönyöz tudatta, hogy 13-án nem jöhet Aradra. Utazását a delegációnális üszszerek miatt halasztotta el.

— Tarnovszka grófnő házassága. Velencéből jelentik: Ma nyugtatta az Tarnovszka grófnő a börtönigazgatósághoz a kérvényt, hogy engedtessek meg neki a Naumov gróffal való házasságkötés. Naumov tudvaleg mar szabadlábban van, s decemberben érkezik Velencébe, hogy az esküvőt megtartsák, ha a börtönigazgatóság az engedélyt megadja.

— Halálos szerencsétlenség egy épülő bérpalotánál. Budapesten az István-ut 81. szám alatt Hoffenreich dr. és társa kétemeletes bérházán a vastraverzeken nyugvó balkonok vasárnap reggel összeomlottak, magukkal rántották a falakat, a második emeletől a földszintig s a romhalmaz maga alá temette Megtért Ferenc, Nagy József, Major József napszamosokat és Nagy Margit 14 éves munkásleányt. Major és Nagy Margit azonnal meghaltak, a másik kettő súlyos sérülésekkel kórházba került. A szerencsétlenséget az okozta, hogy a betonmunka tizen-négy napos száradási terminusát nem tartották be. A vizsgálat megindult.

— Házasság. Kovács Béla tartalékos honvédtuszárnagy, félyi uradalmi nagybíró, házasságot kötött Löwinger Idával, özv. Löwinger Ignacné leányával Aradon. (Mind a két külön értékes helyett.)

— Az aradi Erzsébet királyné-híd megnyitása. A tanács ma tartott rendkívüli ülésén megállapította, hogy az Eötvös-utcai hidon a forgalmat november hó 12-ikén, szombaton reggel hat órakor nyitja meg és a fajármos hidat elvonja a forgalomtól ugyanezen időpontban. Megtette az összes szükséges intézkedéseket arra, hogy a megnyitásra vonatkozó tudivalók és a vám-díj-szabályzat minél szélesebb körben váljanak ismertekké. Az ujaradi hidon november 9-én kezdődnek a teherpróbák és csak december hó 15-ikén nyílik meg rajta a közlekedés. Addig az egész forgalom az Eötvös-utcai hidon bonyolítandó le.

— Eljegyzés. Dautsch Árpád mérnök Budapestről eljegyezte Reintz Verát Aradról.

— Kell Manó cég ajánlja kitűnő minőségű harisnyáit és keztyűit. Telefon szám 673.

— Letartóztatott bankár. Békéscsabáról jelentik: Par hónappal ezelőtt letelepedett Békésen egy Jungbert László nevű ember, aki ott banküzletet nyitott s a lapokban hangzatos hirdetésekkel tett közre, amelyben rendkívül kedvező kölcsönöket ígér a hozzá fordulóknak. A hangzatos hirdetés és az olcsó pénzkínálat nem maradt hatás nélkül. A békési gazdák egyre tömegesebben keresték fel Jungbert László banktulajdonos urat, hogy szíves jóindulatát és finéncképességeit is igénybe vegyék. Jungbert aztán ügyfeleitől felszedte az előlegeket, de a kölcsönügyeket nem bonyolította le. A dolog gyanus volt, többen főjelentést tettek a rendőrségnek, amely a bankárt a terbelő adatok alapján letartóztatta.

— A bárónő kalapüzlete. A szegedi rendőrség érdekes ügyben nyomoz most. Az iparhatóságnál pár napja iparendélyt kért egy bárónő női kalapüzlet nyitására. Az irataiból azonban nem tűnt ki kétségtelenül, hogy joga volna a bárónői cím viseléséhez és így címbitorias miatt megindították ellene az eljárást. Érdekes, hogy egy hontmegyei község előjárósága hivatalosan igazolja, hogy a hölgyet megilleti a bárónői cím. A születési anyakönyvi kivonatban azonban a címhez való jogosultság nincs kitüntetve. A bonyolult ügyben a kihágási bíróság tovább nyomoz.

— Gyermekgyilkosság és öngyilkosság az asszony hűtlensége miatt. Budapestről jelentik: Ma délután rémes családi dráma történt a főrosban. Egy munkásember borotvával elvágta két gyermekének nyakát, majd felakasztotta magát. Szabó Sándor negyvenkét éves nyomdai segédmunkás, öt gyermek apja, feleségével az utóbbi időben igen rosszul élt. Legidősebb gyermeke egy tizenhétéves lány, aki most ment férjhez, a legfiatalabb két gyermeke három és négy éves. Ma délután, amikor Szabó hazatért, kissé ittas volt, s otthon is folytatta az ivást. Majd később két nagyobb gyermekét elküldte otthonról. Az időben a feleség is távol volt. Szabó ekkor két gyermekének nyakát borotvával átvágta, majd szegert vert az ajtóba, amelyre felakasztotta magát. Mire az asszony hazaérkezett, már férjét és két gyermekét halva találta. A borzalmas tragédia oka minden valószínűség szerint szerelmi féltékenység. Azt mondják, hogy Szabó az utóbbi időben rendkívül féltékeny volt egy náluk lakó unokaöccsére, Kovács József boltiszolgára, mert azt hitte, hogy a felesége viszonyt folytat a fiatalemberrel. A két gyermeket is azért ölte meg, mert azt gondolta, hogy azok nem az övéi.

— A fajármoshíd lebontását és eladását határozta el a törvényhatóság. Árlejtést irtak ki a hid anyagára, vevő azonban a ma lejárt terminusra nem jelentkezett.

— Aradváros az ipari munkásokért. Országos akció megindítását határozta el ma tartott ülésén a városi közigazgatási bizottság. Vargasey Lajos dr. közgazdasági előadó egy alapos és a kérdést minden oldalról megvilágító beszéd kíséretében indítványt nyújtott be a bizottsághoz az ipari munkások állami támogatásának ügyében. Rámutatott arra, hogy míg a mezőgazdasági munkás a törvény segítségével egészséges lakáshoz juthat, addig az ipari munkásról a törvényhozás megfeledezett, vagy csak oly szűk korlátok között teszi lehetővé az állam és törvényhatóság segítségét, hogy annak eredménye alig lehet. Azt javasolta, hogy a közigazgatási bizottság írjon fel a kereskedelmi miniszterhez és kérje, hogy mielőbb nyújtson be az ipari munkások állami támogatásáról törvényjavaslatot és keresse meg a többi közigazgatási bizottságokat is hasonló felirat küldésére.

— **Küzdelem a járványok ellen.** A városi tisztviselői hivatal lelkiismeretes munkásságának bizonyítéka az a jelentés, melyet Tisch Mór dr. városi főorvos olvasott fel a közigazgatási bizottság mai ülésén. A járványszerű megbetegedések száma, dacára az őszi időjárás kiszámíthatatlan befolyásának, nem emelkedett, mert az orvosi hivatal megfeszített erővel áll szembe a veszedelemnek. A tifusz esetek szeptemberhez viszonyítva esökkenést mutattak. A szeptemberi iskolában 12 gyermek borbélyeséget kapott és ezért eltiltották őket az iskolából.

— **Megsebesített vívómester.** Békéscsabáról jelentik: Szerdán este a „Fiume” kávéház egyik asztalánál kedélyes társaság ült együtt, melynek Szántai Szabó Ferenc vívómester és Winkler Antal, a Lőszög Kálmán ékszerész-cég vezetője is tagja volt. Beszélgetés közben a Browningról is szó esett, amelyet Winkler kezében tartva nézegettek. Közben a pisztoly elsült és a golyó Szántai lábába fúródott. A vívómester valami ütést érzett a lábán, de ennek nem tulajdonított nagyobb fontosságot. Azt hitte, a fáradt golyó üdődött a lábához. Még ittek is egy-egy pohár bort és Szántai csak azután ment fel szállodai lakására. Ott ő maga vetette le cipőjét, harisnyáját s szomorúan látta, hogy mi történt: a lábfej oldalán, nemesebb részt s csontot nem érve, keresztül futta a golyó Szabó lábát. Vele volt barátai azonnal hidegvizes borogatással elátva, ágyba fektették Szabó Ferencet s elhívták Wagner Dániel operatórt, aki, miután kötést látta el a szerencsétlen vívómestert kijelentette, hogy semmi komolyabb baja nem lesz, de pár hétig kell fekdünie, míg a lőtt seb beforr.

— **Halál egy vasutépítésnél.** Pécsről jelentik: Ma délután fél négykor az épülő pécs-bátaszéki új vasutvonal munkálatainál a sörház közelében a talaj meglazulása következtében egy átjáró hidról az anyagszállító vasút lezuhant, s a munkásokat maga alá temette. Két munkás szörnyet halt, sokan megsebesültek. A vizsgálat megindult.

— **Szeknyás baktérek.** A debreceni államvasuti üzletvezetőséghez az utóbbi időben szokatlanul sok kérvényt adnak be a pályáról, akik valamennyien áthelyezését kérik a fővonalakra. A tömeges kérésnek különös előzménye van. A helyi érdekű vasutak igazgatósága ugyanis rendeletet adott ki, a mely szerint a vasuti örök feleségének is szolgálatot kell teljesíteni, ha az örök el vannak foglalva. Ezt az elfoglaltságot azonban úgy kell értelmezni, hogy a helyi érdekű vasutak igazgatósága a pályáról külön munkával terhelte meg, s így egyidőben két helyen kellene szolgálniuk. Mivel pedig a vasuti örök asszonyai a házimunka mellett nem igen érnek rá a piros zászlót lengetni, sorra menekülnek a mellékvonalokról a fővonalra, mert az államvasut nem kívánja, hogy az örökaknál az örök felesége helyettesítse az urát. Az üzletvezetőség a tömeges áthelyezési kérvény elintézése előtt tárgyalásokat folytat a helyi érdekű vasutak igazgatóságával, hogy segítsen a vasuti örök sorsán.

— **Új tér, új utcák cím alatt** tegnap megjelent cikkünkben Fock Gábor úgy szerepel, mint háttuladonos. Ez tévedés. Az említett háznak nem Fock Gábor, hanem Fixek István ny. nagy a tulajdonosa, s Fock csak bérli.

— **Megfúlt a sárban.** Csermőről jelentik: Bezártas szerelemességtörténet itt ma dél előtt. Zimbrán György, ki mindkét lábára sánta és emellett bönakeru volt, átvánszorgott a szomszédba, a sáros, sikamlós parton megcsuszott és az árokba bukott. A megával tehetetlen ember, kinek vergődését a neptelen utcán senki sem vette észre, a felmőter mély pocsoltyában megfúlt. Mire rátaláltak, már halott volt.

— **Őrző és biztonsági vállalat.** Mint hirdetésünkben látható, Aradon egy őrző és biztonsági vállalat alakult. Ennek az új vállalatnak főcélja üzletek, házak, anyag- és raktárhelyiségek, gyárak és új épületek éjszakai őrzése betörések, lopások, tűz- és vízveszedelem, nemkülönben egyéb előre nem látott esetek ellen. Bővebb tájékozódást prospektusok, falragaszok és fényképek — melyek a főbb utcák hirdető oszlopain lesznek felragasztva — nyújtanak. Az őrzés díja éjszakánként 10 fillér. Bejelentések a vállalat irodájában Deák Ferenc-utca 32. sz. a. teendők. A vállalatnak már két fiókja is van, még pedig Temesváron és Nagyváradon. 4155

— **A közöskönyha a drágaság dacára** sem érzeti tagjaival az élelmezés nehézségeit. Sikerkült az egyesületek olyan megoldást találnia, mely lehetővé teszi a tagok igényeinek kielégítését. Próbaidő bármely naptól megkezdhető és a hó végéig tart.

— **Üngylikos pékinas.** Vékony István Kristyó János pékmesternél van alkalmazásban, mint tanuló. Megbízhatóságának több ízben tanujelét adta s így főnöke az utóbbi időben a pénzbeszedést a fiura bizta. Vékony István tegnap is végigjárta a vevők lakásait a számlák összegeit magához vette. Mielőtt hazatért, elment a vásárba s egy zaibárusnál használt revolvert vásárolt a beszédett pénzből. Otthon nem számolt le a pénzzel, hanem szobájába ment s a revolverrel kétszer melibe lötte magát. Az egyik golyó a tüdejét megsebezte s így állapota életveszélyes. Az első orvosi segély után beállították a megyei kórházba, ahol a rendőrség felkereste s tettere vonatkozólag kihallgatta. A fiu megtagadott minden vallomást s életuntságát csak azzal indokolta meg, hogy neki meg kell halni. Két levelezőlapot írt, egyet anyjának, másikat egy barátjának. Ezekből kitűnik, hogy már szombaton meg akarta ölni magát. Azok, akik a fiut közelebbről ismerik, tudják, hogy ábrándozó, beteges lelkű. Az orvosok szerint állapota aggodalomra ad okot.

— **Születések, halálozások és házasságok.** Az aradi anyakönyvi hivatalban november hó 7-én a következő születéseket és halálozásokat jelentették be és házasságot kötöttek: **Született:** Mahalik József asztalosnak Julianna nevű leánya. Maórk Péter Pál lakosnak Lajos nevű fia. Klug Ferenc napszámosnak Erzsébet nevű leánya. Vég János kocsisnak János nevű fia. **Meghalt:** Konkoly János 57 éves bérkocsis-ajdonos. Málnási Béla 25 éves máv. mozd. nyvezető. Hoffmann Lajos 58 éves irnok. **Házasságot kötött:** Balog István napszámos Tischler Juliannával. Ilyés István szabó Pal Máriával. Kunert Vilmos György lakatos Csikos Proskával. Steinr Vilmos házaló Hoffmann Jozefával. Klop Flórián géplakatos Pap Rzáliával.

— **A Scott féle Emulsió elvitathatlanul a legjobb forma a csukamájolaj szedésére,** mert rendkívül ízletes, sokkal könnyebben emészthető és tapálób, mint a közönséges csukamájolaj.

— **Francia likörök legújabb készítésére — házilag — a likör aroma 1 liter 60 fillér, Vojtek és Weisznál.** 279

Az Emulsió vételénél a SCOTT-féle eljárási védjegyet — a halászt — kérjük figyelembe venni. Utánzatoktól óvunk!

Kanyaró után

az a fontos, hogy az erő rohamosan visszatérjen és így a veszélyes komplikációk elmaradjanak. Erre nézve a SCOTT-féle Emulsió az anyák leghatalmasabb támasza. — Noha a legtisztább és leghatékonyabb norvég csukamájolaj adja a SCOTT-féle Emulsió főalkatrészét, ez a szer mégis kellemes ízű az adagolásnál, könnyen emészthető és sokkal hatékonyabb, mint a közönséges csukamájolaj. A

SCOTT-féle Emulsió

egy hatalmas, biztos és tartós hatása, erőt viszszerző szer, amely feltétlenül Önök is segít. Egy eredeti üveg ára 2 K. 50 fill. Kapható minden gyógyszerárban. 6667

VÁROS ÉS MEGYE.

— **Árlejtes kiírása a gazdasági munkaházak építésére.** A pénzügyi bizottság azt javasolta a tanácsnak, hogy a gazdasági munkaházak építése költségeinek megállapíthatása végett írjon ki árlejtes külön a szükséges anyagra és külön a munkára. A tanács ezt kivételnek találta és úgy határozott, hogy általános árlejtes hirdet. A kisiparosok részvételének biztosítása céljából a pályázatban tíz-tíz házból álló csoportra is lehet ajánlatot beadni.

Folytatólagos sorrendje az Arad szab. kir. város törvényhatósági bizottsága által 1910. évi november hó 9-én, d. u. 4 órakor tartandó rendes havi közgyűlésben tárgyalás alá kerülő ügydarábnak: A bíráló választmányok jelentése az 1911. évben érvényes legtöbb adófizetők névjegyzékének bemutatása tárgyában. Budapest szlov. tanácsának átirata a huszdrágaság megszüntetése végett a szerb határnak megnyitása iránt a kormányhoz intézett feliratának pártolása tárgyában. A tanács előterjesztése az áll. segélyezett községi polgári leányiskola épület kibővítése tárgyában. A tisztii ügyesség betervezési jóváhagyás végett a Szamleiv Miklóssal és Nagy Jánossal megkötött földhasználati szerződést jóváhagyás végett. A tanácsnak előterjesztése, a volt Pokorny-féle földnek közigazgatásilag Aradvárosához való csatolása iránt. U. a. jóváhagyó tudomásvétel végett bejelenté, hogy a Stéger és Békési által birt. bolhelyiséget két évre Reich Ellának adta bérbe. A tanács betervezési a kövezet alap 1911. évi költség-előirányzatát. A tanács betervezési a nyugdíjalap 1911. évi költség-előirányzatát. A tanács betervezési a szennyvizatorna-alap 1911. évi költség-előirányzatot. Bedő Árpád dr. községi bíró kérvénye nyugdíjaztatása iránt. Ábrahám István Gáj külvárosi harangozó kérvénye 100 korona lakbér utalványozása iránt. Kovács Antal rendőrhadnagy kérvénye 300 korona személyes pótlék utalványozása iránt. A tanács előterjesztése a közpénztárban kelet pénzek gyümölcsözőleg való elhelyezése tárgyában. Györgyóssy Ödön városi segédítisz kérvénye hat heti szabadságidő és rendkívüli előleg utalványozása iránt.

A vármegye közigazgatása. Aradmegye közigazgatási bizottsága ma délelőtt kienc órakor Urbán Iván főispán elnöklésével rendes havi ülését tartotta, amelyen a szokásos jelentéseket tárgyalták le.

PÉNZT

jelzálog, amortisatie és váltó fedezetre földbirtokra és városi bérházakra legelőnyösebben közvetít

Szücs F. Vilmos

Aradon, Karolina-utca 8. sz. saját ház a líókpostá mellett.

A város előkelőségének becses figyelmébe!

Érdekes kiállítás látható máától fogva a

Fehér Kereszt szálloda nagytermében

ahol valódi keleti kézi himzések (Haroms Handstikereien) tekinthetők meg **díjtalanul** vételkényszer nélkül.

A világ legjobb poudere a porcellán-pouder, mert sodaszéppé és előkelően mattá teszi a női arcbőrt.

Az eredeti doboz tetején Yes szócska áll.

Kapható minden drogériában, üzletszerüzletben és gyógytárban. Az Amerikai Porcellán Poudre R.-Társ. magyarországi leosztala: Budapest, IV., Keokomóti-utca 8. és VIII., Rákóczi-ut 9.

Árak: 5.—, 3.— korona.

Aradon kapható: B. Földes Kolumen gyógyszer, Hajós Árpád gyógyszer, Hegedűs Gyula, Házsu Mesztor, Riedl Ödön, Voltek és Weisz. 1915

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

Reformok a bányaközigazgatásban. Az új bányatörvény megalkotását megelőzőleg a bányahatóságok reorganizációja vált szükségessé. A mai szervezet tarthatatlan, mert például a budapesti bánya-kapitányság jórésze 17 vármegyére, a zalatai kapitányság hatásköre egész Erdélyre terjed ki, úgy hogy teljesen lehetetlen ilyen roppant területeken a fellendülésnek induló bányászat közigazgatását megfelelően ellátni. Ez okból a pénzügyminisztérium az első fokú bányahatóságok decentralizációját vette tervébe. Egyelőre három új bányabiztoságot fognak felállítani: Miskolcon, Pécsen és Petroszénban.

Az Országos Magyar Vasutas Takarékpénztár r. t. igazgatósága a hó 4 én tartott ülésén az intézet alapítókéjének 2 millió koronára való fel-emelését határozta el és a tőkeemelés kimondó rendkívüli közgyűlést a hó 22-ére hívta össze. A mint értesülünk, a rendkívüli közgyűlésen a 100 koronás részvényeket 500 koronásokra vonják össze. A kibocsátandó részvénytőke elhelyezése teljesen biztosítva van. A társaság tőkéjének emelését az üzletmenet folytonos fejlődése és a felállított vi-

déki fiókok tették szükségessé. Ugy halljuk, hogy az 1910-ik évi mérleg közzététele után az intézet részvényeit a budapesti tőzsdére be fogja vevetni.

Biztos gyógyszer: gyomor- és cukorbetegnek kösvény hólyag- és vesebetegnek.
Félpohár VITA-forrás a gyomorégést azonnal megszünteti.
A vállalat tulajdonosa: 2925
„CONSUM“ kereskedelmi részvénytársaság
Budapest, VI., Teréz-körút 4. Telefon 10-13.
Főraktár: Nagy Farkas cégnél Aradon.
Kapható minden jobb fűszerüzletben és gyógyszerárban.

Távirati tudósítás.
Budapest, november 7.
Kínálat, vételkérő korlátolt, 15 ezer mm. 5 fillérel magasabb.
az azok 50 kilóaként számítva:

	Déli szarut	2 órái szarut
Buza 1911. áprilisra	10.68-10.69	10.76-10.77
Rozs 1911. áprilisra	7.75-7.76	7.80-7.81
Tengeri 1911. májusra	5.55-5.56	5.55-5.56
Zab 1911. áprilisra	8.31-8.35	8.31-8.32

A Temesvári Lloyd-Társulat terményosarnokának hivatalos árjegysége.
Távirati tudósítás.
1910. Nov. 7.
(Árak 50 kilogrammonként korona értékben.)

Szűz (szokvány-minőség):

75 kilogrammos	9.20-9.25
76	9.30-9.40
77	9.40-9.50
78	9.50-9.60

Szűz (Temesvári keresk. ár):

75 kilogrammos	9.15-9.20
Rozs	6.55-6.60
Árpa	6.50-6.55
Zab	7.25-7.30
Tengeri	5.85-5.90
Tengeri (ul)	4.15-4.20

Budapesti értéktőzsde. (Táv. jelentés.)

— Nov. 7. —

Magyar aranyárjádék 4%	111.15
Magyar koronajárjádék 4%	91.75
Magyar koronajárjádék 5%	81.15
Magy. földteherm. kötvény 4%	92.40
Horvát-szlavon földteherm. kötvény	94.—
Magyar nyeresémsorsorjegy kölcsön	322.—
Pisza szab. és szegedi sorsorjegy kölcsön	154.—
Osztrák járadék papírban	93.—
Osztrák járadék ezüztbe	96.75
Osztrák járadék aranyban	115.50
Osztrák koronajárjádék 4%	93.10
1280. évi osztrák államsorsorjegy	166.—
Osztrák-magyar bankrészvény	18.6)
Magyar hitelbank-részvény	855.25
Osztrák hitelintézeti részvény	664.50
Osztr.-magy. államvasuti részvény	752.—
20 frankos arany (Napoleonkor)	19.08
Német birodalmi márká	117.55 1/2
London vista	240.82 1/2
Páris vista	95.95
20 márkás arany	23.51

Velencei és japán különlegességek.

A kiállítás, mely csak rövid ideig lesz megtekinthető, kiváló alkalmat nyújt hasznos és meglepően szép művészi tárgyak beszerzésére. Legalkalmasabb

karácsonyi, újévi, nász, névnapi és egyéb alkalmi ajándékok.

4099

Nyitva este 9 óráig.

Budapest-kőbányai sertéskereskedelem

— Nov. 7. —

Magyar elsőrendű: Öreg nehéz páronként 400 kilogrammon felül súlyban — fillérig; közép páronként 300-400 kilogrammig egedő súlyban — fillérig; fiatal nehéz páronként 320 kilogrammon felül súlyban 152-165 fillérig; fiatal közép páronként 251-320 kilogrammig terjedő súlyban 155-167 fillérig; könnyű páronként 240 kilogrammig terjedő súlyban 166-168 fillérig.

Sértéselészám: nov. hó 3. napján volt készlet 27596 darab, nov. 4. napján elbocsátott — darab, nov. 4. napján elszállított 339 darab, nov. 5. napjára maradt készletben: 27257 darab.

A hízott sertés falet irányzata változatlan.

Feladó szerkesztő:

BOLGÁR LAJOS.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Kedd, 1910. évi november hó 8-án:

C) bérlet.

C) bérlet

A muzsikus lány.

Operette 3 felvonásban. Irta: Buchbinder Bernát. Fordította: Mérey Adelf. Zenéjét szerzezte: Jarno György.

SEMÉLYEK:

Eszterházy Ladiszlav J.	Blena	Zalay Margit
A hercegné Benkóné.	Brigitta	H. Fekete E.
A fiatalherceg Sütő Manó.	Rózi	Dióssy Músi.
Haydn József Várnay Jenő.	Salamon	Vass Jenő.
Károly Huszár K.	Egy káplár	Herold E.

Kezdete este 7 és fél órakor.

URÁNIA SZÍNHÁZ.

(Báró Simonyi-utca 1. szám, Szabadság-tér mellett.)

Műsor 1910. nov. 8-án, kedd:

1. Szellő szárnyán. Humor. — 2. Nyugatafrikai tájak. Látványos. — 3. A zsaroló. Dráma. — 4. Egy javíthatatlan. Humoros. — 5. Róma látkepe. Látványos. — 6. Két vetélytárs. (Barbarina.) Vigjáték. — 7. Olasz hadihajó vízrebocsátása. Látványosság. — 8. Carmen. Opera. Zenéjét írta Bizet. A párisi nagy opera művészeinek előadásában.

Előadások fél 6 órától kezdve.

Helyek: I-6 hely 1 kor., II-ik 80 fill., III-ik 60 fill., IV-ik hely 40 fill., V-ik hely 20 fillér.

Az előadásra bármikor be lehet menni.

Az előadások alatt a sa. és kir. 33. gyalogred zenekara játszik. — Csakrészlet.

NYILTTÉR.

Köszönetnyilvánítás.

Mindazok, akik boldogult férjem

Friedländer Ignác

temetésén megjelentek, s akik halála fölött részvételüket kifejezték, ami által bánatomat enyhíteni voltak szivesek — és ezek között volt az aradi pinceszegylet is — fogadják őszinte köszönetemet.

Arad, 1910. nov. hó 7-én.

Özv. Friedländer Ignácné,

szül. Langer Fanny.

HOL kapható a legjobb és legolcsóbb

Porosz Köszén Kokszt Faszén és aprított Tüzifa

házhöz szállítva: ALTMANN EDÉNÉL
Wesselényi-utca 48.
Telefon szám 46. Telefon szám 46.

Az őszi és téli idényre ajánlja

Róna Jenő

dusan felszerelt raktárát, női-, férfi- és gyermek bélélt és béleletlen cipőket, ugyancsak magasra bőrzött HALINA CSIZMÁT, sárreipőt

APRÓ HIRDETÉSEK.

Zálogházból

kiváltott arany, ezüst- és gyémánt-árakat vess és el-
Farkas Streicher
Arad, Tökölly-tér I. 2974

Ka cigarettázik

használjon Progress szivarkahüvelyt, 100 drb. 26 fill. 1000 drb. K. 240. Egyedül kapható Ingusz I. és Fia könyv- és papírkereskedésben Arad, Andrassy-tér 16. és Weltzer Janos-utca. 1851

Német kereskedelmi levelezés-

ben kellő jártassággal bíró levelező kerestetik. Ajánlatokat Perfekt jelige alatt a lap kiadóhivatala továbbítja. 4079

Rum,

konyak, bor és egyéb üveg vignettkapok kaphatók Ingusz I. és Fia könyv és papírkereskedésben Arad, Andrassy-tér 16.

Olajprés

2 kosaras, teljes felszereléssel eladó. Cim Fischer Árpád Sikula. 4183

Jutarsia

festésre és égetésre új genrei fadiszmuárak összes kellékekkel megérkeztek. Bájos új masgok megtekintésére érdeklőket szivesen látja vétel kötelezettsége nélkül, Krausz Paulin. Színházépület. Telefonszám 511. 671

Kasszinger-utca 5. szám

alatt egy 5 szobás, külön zárt folyosóval, mellékhelyiségekkel fürdőszobával, ellátott uri lak minden órában kiadó. Bővebbet ugyanott. 4042

Petroleumos hordókat

veszünk csakis azonnali szállításra legmagasabb napi áron rövidesen a hordó árak olcsóbbak lesznek. Schenk és Tsa, Arad. 4149

Minden embernek

nélkülözhetetlen a Dr. Ehrlich és Dr. Hata eredeti műve az általuk feltalált 606-ról. Magyarra fordította: Dr. Marschalkó Tamás kolozsvári egyetemi tanár. Megjelenik kb. 2 hét múlva. Előfizetési ár: Füzve K. 6.—, kötve K. 8.—. Bolti ára magasabb lesz. A pénz előleges beküldése esetén bérmentve. Megrendelhető Kerpel Izsó könyvkereskedésben Aradon, Andrassy-tér 30 sz. 4071

Nőtlen raktáros.

Valamely gazdaságban használható mesterséghez értő nőtlen raktáros kerestetik gazdaságba, azonnali belépésre. Cim a kiadóhivatalban. 4000

Értesítés.

Értesitem a nagyérdemű közönséget, hogy november 1-től étkezdemet Petőfi utca 6. számból, Erzsébet-körút 5. sz. házba helyeztem át, elfogadok abonenseket házbán és házon kívül, szives partfogást kér tisztelettel Kohn Adolfné. Egy elegánsan butorozott utcai szoba kiadó. 4046

Egy hosszú zongora

elköltözés miatt jutányosan eladó. Bővebbet Adler gyógyszerésznél, Pécska. 4127

Kéttagu családhoz

könnyű házimunkára bejárónő restetik. Kölcsey-utca 9a.

Ügyes házi

varrónő ajánkozik uri házakhoz. Cim Eötvös-utca 17. 8a) 4161

Egy ügyes fiatal segédet

keresünk. Rosenblüh H. és Társa Arad. 4164

Német kisasszony

ajánkozik 1-2 gyermek mellé helyben vagy vidékre. Cim Dezsó-utca 8. 4162

Ügyőrök jó beszélő

képességgel és óvadékkal azonnal alkalmazást találnak az Aradi Őr- és Biztonsági Vállalatnál, Deák Ferenc-utca 32. sz. 4156

Külföldi szoba

csinosan butorozott I. emeleti szoba azonnal kiadó. Zoltán-utca 2. szám. 4159

Gazdasszonynak

vagy szakácsnőnek ajánkozik könnyebb helyre, magányos urhoz, esetleg öreg házaspárhoz fiatal nő. Cim a kiadóban. 4160

Kisebbszerű

magán házat keresek megvételre kedvező fizetési feltételek mellett. Cim a kiadóban. 4157

4 polgárit végzett ügyes

kisasszony alkalmazást nyer üzletben főképpen irodai munkákra. Kerpel Izsó könyvkereskedése. 4167

a legjutányosabb árakban.

2001 Elvem csekély haszon nagy forgalom.

Telefon szám 765.

Andrassy-tér 17. szám Reinhart-ház.

Fiatall levelező

nőtlen, ki a magyar, német, román és szerb nyelvet szó és írásban bírja, egy németországi nagy városban bank és szállítói üzletben felvétetik. Ajánlatok J. B. jeligére

Rudolf Mosse Wienbe

küldendők H. S 4947.

530-1910 vhtó szám.

Arverési hirdetmény.

Alulírott bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-c. 102. és 120. §-ai értelmében ezennel közhírré teszi, hogy az aradi kir. törvényszéknek 1910. évi 18886 számú végzése következtében dr. Dénes Jakab buttyini ügyvéd által képviselt Ander Vaszília javára 81 kor. 20 fill. s járuléka erejéig 1910. évi október hó 7-én foganatosított kielégítési végrehajtás utján le és felülfoglalt és 700 koronára becsült következő ingóságok, u. m. házi butorok nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a nagybuttyini kir. járásbíró 1910. évi V. 362/2. sz. végzése folytán 81 20 fill. korona tőke követelés, ennek 1910. évi április hó 25. napjától járó 6% kamatai és eddig összesen 56 kor. 96 fill. érben bírólág már megállapított költségek erejéig Boncesden, adós lakásán leendő megtartására az 1910. évi november hó 14 ik napjának délelőtti 9 órája határidőül kitűzetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megijegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-c. 107. és 108. §-ai értelmében készpénz fizetés mellett a legtöbbet ígérőnek, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le- és felülfoglaltatták és azokra kielégítési

jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-c. 120. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Nagybuttyin, 1910. évi október hó 25. napján.

4153 Walder Izsó
kir. bír. végrehajtó.

1131-1910. vhtó. szám.

Árverési hirdetmény.

Alulírott bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-c. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy az aradi kir. törvényszéknek 1910. évi 19266. vhtó számú végzése következtében Dr. Márta Sándor ügyvéd által képviselt Murasenul Takarékpénztár javára 165 kor. s jár. erejéig 1910. évi október hó 15-én foganatosított kielégítési végrehajtás utján le- és felülfoglalt és 860 koronára becsült következő ingóságok, u. m.: tengeri, kas, sertések nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a mradnai kir. járásbíró 1910. évi V. 594/2. számú végzése folytán 165 kor. tőkekövetelés, ennek 1910. évi július hó 14. napjától járó 6% kamatai, 1/3% váltó díj és eddig összesen 60 kor. 06 fill. érben bírólág már megállapított költségek erejéig Paulison végrehajtást szenvedett lakásán leendő megtartására 1910. évi november hó 12-ik napjának délutáni 1 órája határidőül kitűzetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megijegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi XL. t.-c. 107. és 108. §-ai értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet ígérőnek szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le- és felülfoglaltatták és azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-c. 120. §-a értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Mradnán, 1910. évi november hó 1. napján.

4165 Tichy Árpád,
kir. bír. végrehajtó.

Hirdetés.

Az aradi áll. tanítóképző-intézet igazgatósága a verseny-tárgyaló-bizottság határozata folytán az 1911. évi

tejszállításra

új árlejtést hirdet. Az ajánlatok 1910. évi november hó 12-én déli 12 óráig adandók be. Feltételek megtudhatók az intézet igazgatóságánál vagy az aradi lapok 1910. évi október hó 11. számában megjelent hirdetésből. A versenytárgyalás

1910. évi nov. hó 13-án délután 4 órakor lesz az áll. tanítóképző intézetben.

Arad, 1910. évi november hó 7-én.

Láng Mihály,

igazgató.

4163

Aradi Polgári Takarékpénztár Részvénytársaság.

Aradi Polgári Takarékpénztár Részvénytársaság.

Tisztelt Részvényesek!

T. N. Ezerháromszázötvenhat

Részvényalírási felhívás.

Az Aradi Polgári Takarékpénztár Részvénytársaságnak 1910. évi október hó 30-án tartott rendkívüli közgyűlésén elhatározott, hogy az intézet részvénytőkéje 7500 darab 160 korona n. é. új részvény kibocsátása által 2.400.000 koronáról 3.600.000 koronára felemeltessék. Ezen határozat alapján ezennel a régi részvények birtokosainak a fentemlített 7500 darab részvényt a következő feltételek mellett ajánljuk fel átvételre:

Két darab 160 korona n. é. ötöd részvény alapján egy darab új 160 korona n. é. és két darab 800 korona névértékű, egész részvény alapján pedig öt darab új 160 korona n. é. részvényre az elővételi jog 1910. évi november hó 1-től november hó 15-ig bezárólag gyakorolható a régi részvényeknek az intézet pénztáránál (Aradon, Andrassy-tér 21. szám, I. emelet) való bemutatása mellett, mely alkalommal azon körülmény, hogy az illető részvény alapján az elővételi jog igénybe vétetett, a részvényen „1910. évi elővételi jog gyakorolva” lebélyegzéssel kitüntetik. A részvényesek egyidejűleg azonfelül előjegyezhetnek szintén a fentebb említett határidőn belül az elővételi jog gyakorlása után még fennmaradó összes részvényekre és ezen előjegyzők közt az elővételi jog által igénybe nem vett részvények — részvényeik és az aláírások arányában — fognak kiosztani.

1910. november 15-én túl az elővételi jog gyakorlása nem érvényesíthető.

Az új 160 korona n. é. részvények átvételi árfolyama 200 koronában állapítatik meg, melyből 160 korona a részvénytőkére, 40 korona pedig — a kibocsátási költségek és adó levonása után — az általános tartalékalapra fog iratni.

A befizetések az intézet pénztáránál következőképen teljesítendőek:

100 korona az elővételi jog, vagy előjegyzés gyakorlásánál.

100 korona és a II. foku bélyegilleték 1910. november 15-től december 10-ig. Szabadságában áll azonban a részvényeseknek mind a két részletet a kitűzött határidőn belül is befizetni.

Tuljegyzés esetén a kiosztás alá nem jutott részvényekre az előjegyzés alkalmával befizetett 100 korona 1910. december 1-től fog a befizetésről szóló elismervény ellenében az intézet pénztáránál visszafizettetni.

Az új 160 korona n. é. részvény csak a jövő 1911. évi nyereségben részesedik, azonban a befizetett 200 korona után a befizetés napjától 1910. évi december hó 31-ig számítandó 5%-os kamattal fog az ideiglenes részvény-elismervény bemutatása és az azon levő kamatutalvány beszolgáltatása ellenében 1911. évi január hó 1-től kezdve az intézet pénztáránál megtérítettetni.

A befizetésekről szóló elismervények ellen az új részvények 1911. április hó 30-tól fognak kiszolgáltatni.

Amennyiben valamely részlet befizetése az esedékesség utolsó napján nem teljesítették az alapszabályok 9. §-a értelmében az „Arad és Vidéke”, az „Aradi Közlöny” és a „Függetlenség” című lapokban a hátralékos részlet lefizetésére felhívás fog közzététetni és ha a közzétételt követő 45 nap után a hátralékos részlet be nem fizettetnék, az illető részvény megsemmisítettik, ahelyett pedig új részvény bocsátatik ki és a már befizetett részlet a tartalékalap javára esik.

A kitűzött határnapon be nem fizetett részlet után 6%-os késedelmi kamattal fizetendő.

Aradon, 1910. október 30-án.

2888

Az Aradi Polgári Takarékpénztár Részvénytársaság
Igazgatósága.